

In dit nummer

Meer slachtoffers door executies Sulawesi.....2

Het Indisch Centrum komt er aan.....3

Brief Staatssecretaris aan 2^e Kamer.....4

Een beeldenstorm op Oost-Java.....6

Pelita, een verhaal uit 1951.....8

Programma Nationale Indië Herdenking.....12

Het gezongen Indisch 'Onze Vader'.....14

Eerherstel voor Anton Heyboer.....14

Hoe Japan de Indische Archipel veroverde..16

Aanvragen Backpay tot 1 januari 2018...25

Straatnamen Batavia toen en Jakarta nu...26

Column.....29

Hoe herdenken jongeren....?.....30

*Nederlands Indisch
Cultureel Centrum*

Van de redactie

We beginnen deze editie met twee artikelen over het toekomstige Indisch Centrum in Den Haag dat er nu echt aan komt. Het eerste geeft wat uitleg over het Indisch Centrum. Het tweede is de brief die Staatssecretaris Van Rijn aan de Tweede Kamer stuurde over de politieke besluitvorming omtrent het Indisch Centrum.

Enkele dagen voor de Nationale Indië-Herdenking treft u in NICC Magazine weer het gehele programma aan van de ceremonies rondom het Monument aan de B.M. Teldersweg en in het World Forum. Normaal gesproken heeft het NICC dan een informatiestand in het souterrain van het World Forum. Helaas echter kan dat dit jaar wegens omstandigheden niet doorgaan. In dit nummer ook een

artikel van een gast-auteur Ed Vermeulen over de Pelitahuizen, die begin 50-er jaren in tal van steden verzezen om huisvesting te bieden aan de Indische Nederlanders die vanuit Indonesië Nederland binnenkwamen. En dan bijzondere LINK op pagina 24. Graag willen wij u wijzen op de mogelijkheid **NICC Magazine als advertentie medium** te gebruiken. Hierbij een oproep aan alle lezers die eigenaar zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om **uw bedrijf of product onder de aandacht** van nu 9500 abonnees te brengen. Tevens willen wij een beroep doen op uw waardering als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter

niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is **uw betrokkenheid** bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u een **VRIJWILLIGE DONATIE**. Wij zullen u daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze volledige bankgegevens zijn: (BIC: RABONL2U)

NL39 RABO 0129 2168 36,

t.n.v. **N.I.C.C.** Den Haag NL.

Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. En mede dankzij uw donaties en advertenties kan NICC Magazine helemaal GRATIS blijven.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Meer slachtoffers door executies op Sulawesi

Bij executies door Nederlandse militairen op Sulawesi zijn in 1947 veel meer slachtoffers gevallen dan tot nu toe bekend was. Tot die conclusie komt journaliste Manon van den Brekel na maandenlang onderzoek op het Indonesische eiland. Volgens haar zijn niet 1200 maar minstens 1550 Indonesiërs geëxecuteerd door troepen onder leiding van de officieren Jan Vermeulen, Jan Stufkens en Berthold Rijborz.

Van den Brekel, die onder andere werkt voor "De Correspondent", komt met haar conclusie in een nieuw boek over het optreden van Nederlandse militairen in Indonesië tijdens de politioenele acties. Ze vond op aanwijzing van getuigen vijf plaatsen van massa-executies, waarover in officiële archieven niets te vinden was. Ook stuitte ze op één plek waarover wel summier informatie

beschikbaar was in het Nationaal Archief. De executies vonden plaats tussen medio januari tot medio februari 1947.

Instructie van het vuurpeloton voor een executie

In diezelfde periode deed ook de beruchte Kapitein Raymond Westerling mee aan "zuiveringen" op Sulawesi, die eveneens mensen standrechtelijk liet executeren. Dit gebeurde overigens met instemming van de toenmalige Nederlandse overheid. Ook die acties kostten aan enkele honderden Indonesiërs het leven.

De executies onder leiding van Westerling zijn echter nooit zo grondig onderzocht als die onder bevel van Vermeulen, Stufkens en Rijborz nu.

Van den Brekel zegt dat ze verbaasd is over het aantal dorpsbewoners op Sulawesi dat de gebeurtenissen van toen kan navertellen. Ze sprak voor haar onderzoek met ruim negentig getuigen, van wie de jongste 75 jaar was. "Maar er waren er nog veel meer", zegt ze.

De redactie hoopt van "De Correspondent" toestemming te krijgen voor plaatsing van het complete artikel. Wellicht kunnen wij hierop in een volgende editie terugkomen.

Gezamenlijk Indisch Centrum komt eraan...

Na intensieve onderhandelingen tussen Staatssecretaris Martin van Rijn en Het Indisch Platform, aangaande de Indische Kwestie, is voor wat betreft het eerste deel, de Backpay, eind 2015 een overeenstemming bereikt. In het voorjaar van 2016 vonden de eerste oriënterende gesprekken plaats tussen een woordvoerder van het Ministerie van VWS namens Staatssecretaris Van Rijn en enkele organisaties die in de Indische gemeenschap hun sporen hadden verdiend. Het N.I.C.C. was een van de eersten die geconsulteerd werd. Enkele maanden daarna volgden de eerste gezamenlijke gesprekken met het ministerie, waarin naast het N.I.C.C. ook Het Indisch Platform, het IHC (Indisch Herinneringscentrum) en de Stichting Herdenking 15 augustus participeerden. Nu is eindelijk de kogel door de kerk en komt er definitief een gezamenlijke Indische pleisterplaats, een Indisch Centrum.

In november 2015 werd een overeenkomst gesloten tussen Staatssecretaris Martin van Rijn en Het Indisch Platform na moeizame onderhandelingen aangaande het eerste deel van De Indische Kwestie, namelijk de Backpay. Deze is nu grotendeels ten uitvoer gebracht en rechthebbers kunnen zich nog tot 1 januari 2018 aanmelden voor een uitkering van 25.000 euro (zie ook de mededeling van de Sociale Verzekerings Bank op pagina 23). Reeds vele tientallen jaren is De Indische Kwestie een gevoelig onderwerp geweest, waaraan sinds de Tweede Wereldoorlog geen enkel kabinet zich heeft durven branden. Regeringsperiode

na regeringsperiode werd het naar de achtergrond geschoven, totdat in het kabinet Rutte II met name Staatssecretaris Martin van Rijn het manmoedige besluit nam om deze Kwestie voor eens en altijd tot een oplossing te brengen.

Na de overeenkomst rond de Backpay volgden begin vorig jaar de eerste oriënterende gesprekken met als thema wat nu de wensen waren van de Indische gemeenschap. Unaniem kwam eigenlijk naar voren dat er dringend behoefte was aan een vaste pleisterplaats, een eigen Indisch Centrum. En volgens alle participanten was er maar één plaats waar zo'n Centrum zou moeten komen, namelijk Den Haag, door Wieteke van Dort zo vaak bezongen als de "Weduwe van Indië".

Ruim anderhalf jaar na deze eerste voorzichtige schreden is het nu zover. Alle seinen staan op groen. Er komt definitief een Indische pleisterplaats, een gezamenlijk Indisch Centrum, waar mensen met hun roots in de Gordel van Smaragd en hun nakomelingen en ieder die de Indische gemeenschap een warm hart toedraagt, van harte welkom is en gezamenlijk van tal van faciliteiten en activiteiten gebruik kan maken. Het moet het "kloppend hart" van de Indische gemeenschap worden en de participanten zullen er alles aan doen om dit te laten slagen.

Organisaties die zich eveneens bij het Indisch Centrum zullen aansluiten zijn onder andere

Stichting Moluks Museum en naar verwachting ook het Indisch Familiearchief en er staan nog meer organisaties op de stoep. In onze vorige editie lieten wij u reeds kennismaken met het pand dat een ideale pleisterplaats zou kunnen vormen, nl. Sophialaan 10 in Den Haag, vlakbij het bekende Plein 1813.

Volgens het Indisch Herinneringscentrum directeur Yvonne van Genugten is er bijzonder lang en halsreikend uitgekeken naar het moment dat wij met dit vreugdevolle bericht definitief naar buiten konden treden. "De Indische gemeenschap is erg divers, maar dit is een plek waar alles samenkomt. Het herdenken, de Indische herinnering, de specifieke zorg voor de Indische ouderen, die vaak nog steeds met hun trauma uit de Bezettingstijd en daarna de Bersiap-periode in Indië te kampen hebben". Staatssecretaris Van Rijn valt haar bij: "Het is een plek waar ik hoop dat we samen een nieuw hoofdstuk openen naar de toekomst". Tegelijkertijd weet hij één ding zeker: "Het boek gaat nooit dicht. We komen steeds meer te weten, dus er komen ook steeds meer vragen".

Naast een vast Indisch Centrum wordt het tevens de spil in het web van waaruit tal van activiteiten in het hele land zullen worden ondersteund. Dit is alles vastgelegd in een overeenkomst in het kader van een 'collectieve erkenning', dat deel uitmaakt van de tweede fase van De Indische Kwestie. In totaal trekt het Kabinet de komende jaren 1,5 miljoen euro per jaar uit. Na 2022 wordt dat een jaarlijkse bijdrage van 1 miljoen euro. Naar alle verwachtingen zal het Indisch Centrum in het voorjaar van 2018 haar deuren openen. Wij houden u hiervan in de komende edities van NICC Magazine op de hoogte.

Brief Staatssecretaris Van Rijn aan 2^e Kamer

Collectieve erkenning Nederlands-Indische gemeenschap

Aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal.

Op 16 februari 2017 zond ik u een brief met de stand van zaken omtrent de 'individuele backpay' en de stand van zaken rond de 'brede collectieve erkenning' van de Indische gemeenschap in Nederland. Daarin heb ik u toegezegd u nader te berichten over de verdere invulling hiervan.

Vormgeving vanuit de Nederlands-Indische gemeenschap¹

Voor een eerste verkenning ten behoeve van een collectieve erkenning heb ik vorig jaar diverse gesprekken gevoerd met Nederlands-Indische verenigingen, stichtingen en ondernemers. In een brede expertsessie zijn vervolgens de eerste contouren vastgesteld. Daaruit bleek het grote belang dat men hecht aan deze erkenning om de ambitie te verwezenlijken waarbij het Nederlands-Indische verleden wordt verankerd in de Nederlandse samenleving en aan te sluiten bij de verscheidenheid van de Nederlands-Indische doelgroepen en generaties. Ik ondersteun deze richting, omdat alleen op die wijze de erkenning echt gestalte kan krijgen. En daar gaat het om. Voor de verdere uitwerking heb ik vervolgens diverse gesprekken gevoerd met Het Indisch Platform, Stichting Herdenking 15 Augustus 1945, het Indisch Herinneringscentrum (IHC) en Pelita, ieder vanuit hun eigen rol en expertise. Ik ben blij u te kunnen melden dat er samen met deze organisaties breed overeenstemming is bereikt over doel, invulling, opzet en vormgeving van de collectieve erkenning.

Inhoudelijke onderdelen

Een zestal onderwerpen werd in gezamenlijkheid geïdentificeerd om de collectieve erkenning gestalte te geven. Het betreft een Indische pleisterplaats als fundament, scholing en educatie, herdenken, museale en kennisfunctie, culturele activiteiten en contextgebonden zorg. Deze zijn onderling verbonden en vullen elkaar aan. Vanuit de verbondenheid bleek het effectief om dit inhoudelijk uit te werken langs drie programmalijnen:

- Een Indische pleisterplaats, die voorziet in een ontmoetingsfunctie, scholing en educatie en een museale en kennisfunctie. Bovendien kan deze mogelijkheden bieden voor culturele activiteiten;
- Herdenken, dat voorziet in feitelijke herdenkingsactiviteiten – landelijk en lokaal – en activiteiten die hier op een logische wijze mee kunnen worden verbonden;
- Contextgebonden zorg, waarbij de zorg primair gericht wordt op de eerste generatie en een preventieve aanpak wordt voorgestaan bij de na-oorlogse generatie.

Mijn overleg met het Indisch Platform, IHC, Stichting Pelita en Stichting Herdenking 15 augustus 1945 heeft een invulling opgeleverd waarin de realisatie van de collectieve erkenning concreet gestalte krijgt.

Potentie van een Nederlands-Indische pleisterplaats

Vanaf het begin bleek al dat de grootste wens een zelfstandig *Nederlands-Indische pleisterplaats* was. Als plek om te ontmoeten, voorlichting te geven en als kloppend hart van waaruit activiteiten in het gehele land kunnen worden ondersteund. Deze pleisterplaats moet een verbindende rol vervullen door een groot publiek en nieuwe generaties er kennis te laten maken met de Japanse bezetting, de Bersiap-periode en de dekolonisatieoorlog in Nederlands-Indië. Met ruime aandacht voor de voorgeschiedenis en de latere gevolgen ervan. De gewenste representatieve pleisterplaats wint aan kracht door een connectie met sfeer, uitstraling of omgeving die het Indisch verleden reflecteren. De pleisterplaats moet een meer dan symbolische brugfunctie vervullen tussen de Nederlands-Indische gemeenschap en de Nederlandse samenleving., maar ook tussen de Nederlands-Indische groeperingen. Het is een Nederlands-Indische krachtenbundeling op een centrale, zichtbare en toegankelijke plaats, met faciliteiten en programmering voor de hele gemeenschap, zowel binnenshuis als op andere locaties in het land. Daartoe is een fysieke plek noodzakelijk met een adequate publieksruimte en voldoende kantoor- en ontmoetingsfaciliteiten. Zo worden in de pleisterplaats de ontmoetingsfunctie, de scholings en educatieve functie, de museale en kennisfunctie en faciliteren van locatiegebonden culturele activiteiten bijeengebracht. Een bundeling van krachten vanuit verschillende Indische organisaties met volledig behoud van en respect voor ieders onafhankelijkheid en verscheidenheid.

Het IHC heeft de afgelopen jaren haarherkenbaarheid en bekendheid onder de Nederlands-Indische gemeenschap stapsgewijs vergroot. Het IHC heeft mede op basis van een enquête onder de achterban besloten om te verhuizen naar Den Haag, om haar kerntaken van educatie en voorlichting tot voller wasdom te kunnen

brengen. Deze keuze valt nu samen met de gewenste realisering van de pleisterplaats, waarin het IHC zo een belangrijke pijler kan vormen. Het sluit bovendien aan op haar doelstelling en naamgeving: de Nederlands-Indische Herinnering werkelijk gestalte geven. Ook het Indisch Platform, Stichting Herdenking 15 augustus 1945 en het Moluks Historisch Museum hebben reeds bevestigd hun intrek te willen nemen in de pleisterplaats. Naast het inhoudelijk breed gedragen enthousiasme voor het concept van de pleisterplaats, is het goed te melden dat daarbij ook gevoelens terugkomen die samenhangen met de geschiedenis rond "Het Indisch Huis" begin deze eeuw. Een slechte structuur qua verantwoordelijkheden en verantwoording hadden uiteindelijk tot gevolg dat dit initiatief noodgedwongen is stopgezet. Vanwege die geschiedenis is met extra nadruk gekeken naar een passende beheersstructuur van de pleisterplaats en een gedegen financiële onderbouwing van de plannen. Ik ben verheugd u te kunnen melden dat hiervoor goede afspraken zijn gemaakt en partijen die ook formeel laten landen in een gezamenlijk convenant. Hiermee worden belangen en verantwoordelijkheden aan de voorkant duidelijk omschreven, het adequaat afleggen van verantwoording geborgd en tegelijk de gezamenlijkheid benadrukt.

In aanvulling hierop heeft ook het Vfonds, als groot privaat fonds in deze sector, aangegeven de ontwikkeling van de pleisterplaats substantieel te willen ondersteunen.

Herdenken – verrijking en verbreding

De functie van *herdenken* is meervoudig: het zet aan tot nadenken, het verbindt, het inspireert en het heeft een educatieve rol, bijvoorbeeld in relatie tot burgerschapswaarden. De nieuwe generaties zullen met het wegvallen van de eerste generatie het herdenken moeten gaan dragen.. Daartoe zal de Nationale Herdenking op 15 augustus stapsgewijs haar programma verbreden en verjongen. De vele Indische herdenkingen in Nederland vormen een potentieel sterk netwerk van vrijwilligers dat kan profiteren van de kennisdeling en afstemming. Ook zullen gemeenten worden geïnformeerd, geactiveerd en gefaciliteerd over herdenken op 15 augustus. Tevens zal jaarlijks via de media een campagne gevoerd worden met de Melati (de Indische Jasmijn, hét symbool van het Indisch herdenken) en zal een virtueel Indisch monument ontwikkeld worden met oorlogsverhalen, namen van slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog in Azië, namen van hen die na de oorlog naar Nederland kwamen (de zogenaamde bootlijsten) en de 25.000 Nederlandse slachtoffers die in Indië begraven liggen. Aanvullend op de verbreding van de nationale herdenking van 15 augustus zal extra ingezet worden op de jaarlijkse kransleggingen op de Aziatische erevelden. Het Vfonds blijft in principe de herdenking ondersteunen en onderschrijft de impact van verrijking en verbreding. De Stichting Herdenking 15 augustus 1945 zal vanuit haar expertise in de uitvoering van deze programmalijn een centrale coördinerende rol vervullen.

Contextgebonden zorg intensiveren

In relatie tot zorg voor de eerste generatie van Indische Nederlanders (waaronder ik versta: zij die het vaak verzwegen leed van de Tweede Wereldoorlog aan den lijve hebben meegemaakt) zal de *contextgebonden zorg* in het kader van de collectieve erkenning worden geïntensiveerd. De eerste generatie heeft cultuursensitieve zorgvragen op het terrein van ouderdomsproblematiek in een context van oorlogs- en geweldservaringen en een niet-Nederlandse culturele achtergrond. Een specifieke categorie onder hen zijn de ouderen met dementieklachten, bij wie het soms traumatische verleden actueler wordt. Dit gaat plaatsvinden door de versterking van sociale netwerken van waaruit informele zorg kan worden georganiseerd en waarmee sociaal isolement en eenzaamheid worden tegengegaan, de inzet van vrijwillige cliëntondersteuners, de opbouw en inzet van interventieteams voor zorgaanbieders (intramuraal en extramuraal), het bieden van programma's aan naoorlogse generaties ten behoeve van herkenning en verwerking, en het ontwikkelen en delen van kennis en kunde.

Stichting Pelita zal naast haar huidige taken en doelstellingen vanuit haar expertise coördinerende en verbindende rol vervullen bij de invulling van deze programmalijn, waarbij nadrukkelijk sprake zal zijn van co-creatie. Een onafhankelijke programmaraad ziet erop toe dat intra- en extramurale aanbieders van formele en informele zorg en welzijn aan de Nederlands-Indische gemeenschap actief betrokken worden op de onderdelen van het programma waar zij passende expertise kunnen inzetten.

Flexibel programmeringsdeel

Naast deze drie lijnen wil ik graag ruimte geven voor aanvullende projectsubsidies die aansluiten op het doel van de collectieve erkenning (zoals beschreven in mijn brief van 16 februari jl.). Hiervoor zal een beleidskader worden opgesteld, waarin de gehanteerde criteria terug zullen komen. Zo is het van belang dat projecten:

- Ten doel hebben de verankering van het cultuurhistorische erfgoed van Nederlands-Indië in de Nederlandse samenleving (materieel en immaterieel);

- De essentie raken van de geschiedenis en het cultureel erfgoed van Nederlands-Indië op Nederlandse bodem;
- Betrekking hebben, dan wel in enige mate reflecteren, op de tijdsfactoren: de Japanse bezetting, de Bersiap-periode en de zgn. Dekolonisatie-oorlog;
- En blijvend karakter bevatten;
- Op Nederlands-Indische identiteiten gericht zijn
- Een nationale of regionale dimensie hebben (dus niet puur locatiegebonden zijn);
- Verbindend zijn tussen de Nederlandse samenleving en voormalig Nederlands-Indië, en/of de Nederlands-Indische groepen onderling;
- Vrij zijn van politiek-historische lading;
- Betrekking hebben op één of meer van de onderkende Indische domeinen (te weten scholing en educatie, herdenkingen, museale en kennisfunctie, culturele activiteiten, contextgebonden zorg;
- De aanvragende partijen moeten rechtspersonen zijn.

Middelen en uitvoeringswijze

Het totale budget dat ik heb vrijgemaakt bedraagt in 2017 € 0,5 mln., in de jaren 2018-2021 € 1,5 mln. Per jaar en vervolgens vanaf 2022 structureel € 1 mln. per jaar. Tweedderde van het totale bedrag zal besteed worden aan de realisatie van de eerder omschreven programmalijnen:

- Realisatie van de pleisterplaats
- Een intensivering van het herdenken
- Een intensivering van de contextgebonden zorg

Het resterende bedrag zal voor het flexibel jaarlijks programmeringsdeel worden ingezet, waarbij gelden worden toegewezen aan ingediende projectvoorstellen op grond van het beleidskader. Dit geeft ook de mogelijkheid om bijvoorbeeld jaarlijkse thematisering te hanteren. Ik zet in op de start van dit flexibele programmeringsdeel ten behoeve van de collectieve erkenning van Indisch Nederland per 1 januari 2018. Het is de ambitie om op deze wijze te blijven werken aan een nieuwe fase in de relatie tussen overheid, de Nederlandse samenleving en de omvangrijke Indische gemeenschap in ons land.

Hoogachtend,
de staatssecretaris van volksgezondheid, Welzijn en Sport,

Drs. M.J. van Rijn. 11 augustus 2017.

Een beeldenstorm op Oost-Java

Het échte herdenken doe je in je eentje. Om in contact te komen met je dierbaren kijk je nog even rond om te zien of niemand je rust kan verstoren. Pas dan ga je door je knieën en keer je terug naar vroeger. Stilte, meer heb je niet nodig.

Het andere herdenken doe je met velen. Hierbij is een monument vereist, of op zijn minst een bijzondere locatie. Stilte is geen voorwaarde meer. Soms zelfs hoe luider, hoe beter.

Tijdens de nadagen van Indië gunden beide partijen de ander geen ruimte om te herdenken. Misschien schuilt hierin een zekere logica, er was sprake van conflicterende belangen. Aan de

andere kant: het misgunnen maakte het alleen maar erger, zoals in het geval van Malang.

Malang, het neerhalen van de Tugu Nasional, december 1948

In 1945, na het vertrek van de Japanners, viel Malang buiten het key area bereik van de Britten.

Indo-Europeanen van heel Oost-Java werden hier verzameld in het opvangkamp De Wijk. Malang was heel even de 'hoofdstad' van de nieuwe staat in wording, - reden genoeg voor de oprichting van een 'tugu' of 'monumen nasional' op misschien wel het mooiste plein van de stad, Aloon-aloon Bunder.

Op 17 augustus 1946, een jaar ná het uitroepen van de *Proklamasi*, werd een schaalmodel onthuld. Het geheel had de vorm van een zuil bestaande uit zes *bambu runcings* bijeengehouden door een ring, waarop reliëfs van Soekarno en Hatta. In een omringende vijver waren rode en witte leliën bedacht.

De locatie, tegenover het stadhuis, was ideaal. Een rond monument in het midden van een rond plein: méér symboliek en harmonie was nauwelijks denkbaar. De bouw zou enige maanden duren, zo werd verwacht, maar niet langer dan het proces van afronding van de onafhankelijkheid.

Mogelijk werd het monument eind 1946 opgeleverd, zo rond de datum van de ondertekening van 'Linggadjati', de overeenkomst die een federaal Indonesië mogelijk moest maken. Van een tweede onthulling hebben we geen gegevens. Evenals Linggadjati was het monument echter een slechte toekomst beschoren.

De Eerste Politie Actie, in juli 1947, bracht Malang weer terug in door Nederland gecontroleerd grondgebied. Op zondag 2 oktober 1947 werd op de Aloon-aloon, op een kilometer afstand van de *tugu nasional*, door generaal-majoor M.R. de Bruyne een vijfzijdige herdenkingszuil onthuld voor de Nederlandse militairen die tijdens de opmars naar Malang en de aansluitende zuiveringsacties in de ommelanden waren gesneuveld. Op de voet van de zuil stond de tekst uit het Wilhelmus: 'Den vaderlant ghetrouwe blijf ik tot in den doet'.

Tot handhaving van orde en rust

Beide partijen hadden nu hun 'tugu', en met enige tact zou geen sprake hoeven te zijn van escalatie. Die tact ontbrak echter aan Nederlandse zijde. Toen in september 1948 het 50-jarig regeringsjubileum van Wilhelmina werd gevierd, werd het *monumen nasional* van de Indonesiërs opgesierd met fraaie guirlandes, Nederlandse vlaggen en een koningskroon. Een duidelijke provocatie.

Een paar maanden later werden de bioscoopbezoekers die op dat moment de theaters rondom de Aloon-aloon verlieten opgeschrikt door een grote knal. Later bleek dat een blik trotyl bij de Nederlandse herdenkingszuil tot ontploffing was gebracht. De schade aan het monument was beperkt.

Het monument tijdens de regering van Koningin Wilhelmina

De Nederlanders kwamen tot de conclusie dat voor de twee monumenten geen plaats was in Malang. Op 27 december 1948 schreef *De Vrije Pers*: "Vrijdagmiddag jl. is het monument voor het Malangse gemeente huis - herinnering aan de republikeinse periode - opgeruimd. Om 12 uur verscheen een aantal militairen van de genie, alsmede enkele tientallen arbeiders die aan het werk gingen, terwijl M.P.-ers om het plantsoentje wandelden. Er deed zich geen enkel incident voor, maar het duurde enkele uren voor het gedenkteken was neergehaald. Nadat de voet van het monument met houwelen was bewerkt, werd een kabel aan de top bevestigd en twee auto's trachtten het ding omver te halen. Het monument bood taaie weerstand, want eerst brak de kabel. Maar in de tweede ronde verloor het monument, het zakte amechtig op zij en gaf de strijd op. Er staat nu gedek om heen."

Vervolgens vroeg hetzelfde blad zich af waarom dit monument moest worden neergehaald: "Kwam de opdracht tot het neerhalen van dit monument uit Batavia? We weten het niet. Wel weten we, dat niet alleen vele Indonesiërs, maar ook vele Nederlanders zich aan deze tactloosheid hebben geërgerd. Wij ook, omdat we de noodzakelijkheid ervan niet inzien.(...) En met het neerhalen van dit republikeinse monument richt men een ander monument op: een monument van gebrek aan tact en inzicht."

Onderzoek

Nog geen maand later stond deze kwestie op de agenda van de Nederlandse regering:

"Naar aanleiding van een verzoek van het lid der Tweede Kamer de heer Goedhart, om nadere inlichtingen inzake het neerhalen van het republikeinse gedenkteken te Malang heeft de minister van Overzeese Gebiedsdelen A.I. in een brief aan de voorzitter der Tweede Kamer het volgende medegedeeld:

Volgens het oordeel van de betrokken brigadecommandant (commandant X brigade) gaf het republikeinse gedenkteken te Malang aanleiding tot minder gewenste en bezwaarlijk te voorkomen demonstraties van pro-republikeinse gezindheid, hetgeen door hem meermalen was gerapporteerd. Genoemde commandant zag in het verwijderen van het gedenkteken een bijdrage tot de handhaving van orde en rust in de stad Malang en is op de 23ste dier maand tot het doen neerhalen van het monument overgegaan, menende dat de gedelegeerd regeringscommissaris voor binnenlandse aangelegenheden, met wie in zaken als de onderhavige overleg diende te worden gepleegd, hiermede instemde, hetgeen in

werkelijkheid niet het geval bleek te zijn.

De regering van Indonesië heeft zich na het gebeurde schriftelijk tot de Indonesische burgemeester van de stadsgemeente Malang gewend en tot uitdrukking gebracht, dat zij het ten zeerste betreurt, dat ten gevolge van een misverstand op last van een ondergeschikte autoriteit de verwijdering van het gedenkteken heeft plaats gevonden en dat door dit voorval in strijd met haar duidelijk streven de gevoelens van degenen, voor wie het monument de objectieve gedachte van een vrij en onafhankelijk Indonesië vertolkte, zijn gekrenkt."

Met andere woorden: de brigadecommandant had op eigen houtje geopereerd en ten onrechte verondersteld dat de omverhaling van het monument op politieke steun kon rekenen. "De regering betreurt het gebeurde ten zeerste", schreef *De Locomotief*.

De onthulling van het herstelde monument, mei 1953. Links de burgemeester van Malang, rechts Soekarno

Herstelbetalingen

Het toegeven van de fout had wel consequenties. Toen na de soevereiniteitsoverdracht er een lokaal comité in Malang ijverde voor heroprichting van het omvergehaalde monument, besloot de Nederlandse regering bij te dragen in de kosten. In 1951 werd voor

dit doel Rp. 25.000 naar Indonesia gestuurd. Op 20 mei 1953 werd het herstelde monument onthuld door president Soekarno.

Eind goed, al goed, zouden we kunnen zeggen. Het monument staat nu nog steeds temidden van een prachtige vijver met waterlilies voor het stadhuis in Malang.

Wat er na de Indonesische onafhankelijkheid met dat andere monument is gebeurd, het herdenkingsmonument voor de gevallen Nederlandse militairen, laat zich natuurlijk raden. Maar het herdenken van die gevallen kan altijd nog op Kembang Koening in Soerabaja. Alleen, en in stilte. (Java Post)

Weimarstraat 39
2562GP Den Haag
0703642806

Pelita: Een verhaal uit 1951

Door: Ed Vermeulen

Een tropisch olielampje en het verdriet van Indië in naoorlogs Baarn

Op 15 augustus vindt in Den Haag bij het Indisch Monument, gelegen in de Scheveningse Bosjes, de officiële landelijke herdenking plaats van de capitulatie van het Japanse leger in het voormalige Nederlands-Indië. Ook in Baarn wordt, evenals in voorgaande jaren, op deze dag een mooie en waardige herdenking plaats, georganiseerd door het Comité 4 en 5 mei Baarn, op de vertrouwde

plek bij het Bevrijdingsmonument op het Stationsplein.

Proklamasi en geweld

Twee dagen na de Japanse capitulatie riep Soekarno, de latere president, de Republiek Indonesia uit. Dit gebeuren werd, zoals te verwachten was, breed gedragen door de Indonesische

bevolking en is de geschiedenis ingegaan als de Dag van de Proklamasi. Dat hiermee definitief het begin van het einde gemarkeerd werd van drie eeuwen Nederlandse koloniale overheersing in de Gordel van Smaragd, zal de lezer ongetwijfeld bekend zijn. In oktober 1945 brak de Bersiap periode uit, een heftige en vooral ook zeer bloedige strijd, waarin diverse strijdgroepen in

Indonesië zich keerden tegen alles wat hen deed herinneren aan het Nederlandse koloniale tijdperk.

De gevelsteen die op de gevel van Pelitahuizen was ingemetseld

De Nederlandse autoriteiten waren met name in die beginperiode niet in staat om het gezag te herstellen. De daarop volgende jaren werden gekenmerkt door militair ingrijpen, hierna bekend geworden als de Politionele Acties. Inmiddels wordt gesproken van een dekolonisatie oorlog.

In 1949 viel het doek en werd op 27 december in Amsterdam door H.M. Koningin Juliana en de Indonesische premier Mohammed Hatta de soevereiniteitsoverdracht getekend. Plaats van handeling was het Paleis op de Dam.

Opgevangen in andijvielucht

De hiervoor genoemde ontwikkelingen en gebeurtenissen vormden de basis van een jarenlang durende ware volksverhuizing vanuit Indonesië naar Nederland, door sommigen ook wel Patria (vaderland) genoemd. Patria, niet te verwarren met het Baarnse verzorgingshuis voor Indische ouderen. Het klonk vertrouwwekkend en misschien ook wel romantisch, maar de romantiek was voor de landverhuizers ver te zoeken.

Evacués, repatrianten, vluchtelingen, spijtoptanten (warga negara's), KNIL militairen, waaronder een grote groep van

Molukse afkomst, verlieten, gedwongen door de omstandigheden, de door de oorlog zo geteisterde Gordel van Smaragd. Een groot aantal Nederlandse en gecharterde buitenlandse passagiersschepen en omgebouwde vrachtschepen zorgden voor het vervoer. Door de Nederlandse regering en vanuit particulier initiatief in het leven geroepen (lees: uit de grond gestampte) organisaties, waren betrokken bij de opvang van deze groepen ontheemden.

Een totaal van ruim 300.000 voormalige inwoners van Nederlands-Indië trachtten op deze wijze hun plek in de Nederlandse samenleving te vinden. Een niet altijd eenvoudige opgave, waarbij in veel gevallen van een warm welkom zeker geen sprake was. Een mogelijke uitzondering in deze situatie werd gevormd door de in Baarn neergestreken familie Meijering.

Via de nu sinds lang vervlogen verhalen van mijn klasgenoot Lagere School en toenmalige schoolvriend Ward(je) Meijering, herinner ik mij de lotgevallen van zijn familie, die zich – denk ik – in 1948, komend van Nederlands-Indië in Baarn vestigde. Eerst op kamers in de Brinkstraat en weer later in de jaren 1950/'51 als waarschijnlijk de eerste bewoners van de nieuwbouwwoning aan de Kievitsstraat 54. Ik heb daar gespeeld en kan u verzekeren dat de afstand van de Laanstraat – waar ik toen woonde – naar deze nieuwbouwwijk op de Baarnse heide niet onaanzienlijk was. Een verre toch naar toen onbekend terrein. In min of meer dezelfde tijd kwamen de families Fürste en Punt (waarvan de vaders ex-KNIL militairen waren) in de Kemphaanstraat wonen. Hun dochters Adri en Els waren klasgenootjes onder andere in de 5^e en 6^e klas. Of ook hun verhalen verteld en gehoord worden? Mijn herinnering laat mij hier ietwat in de steek.

Het kan natuurlijk ook zomaar zijn dat ik als (lagere) schooljongen niet echt snapte wat er aan de hand was. Nu weet ik beter. De bekende en uiterst strijdvaardige schrijfster en onderzoeks-journaliste Griselda Molemans doet over deze tijd verslag in het door haar geschreven en in 2014 uitgegeven spraakmakende boek *Opgevangen in andijvielucht*. Een opmerkelijke en ook suggestieve titel die niets aan de verbeelding overlaat. Het boek geeft in verschillende hoofdstukken specifieke Baarnse informatie: de contractpensions, de kindertehuizen, het BAVO opvangcentrum voor Indische ouderen 'Patria' aan de Nassaulaan (nu in Bussum), maar ook Pelita en haar Baarnse connecties komen ruimschoots aan bod.

Soevereiniteitsoverdracht; premier Drees spreekt, Koningin Juliana en Indonesische premier Mohammed Hatta luisteren aandachtig

Stichting Pelita

Eén van de particuliere initiatieven leidde tot de oprichting van de Stichting Pelita op 17 november 1947. De intrigerende naam werd ontleend aan een olielampje dat in de tropische nachten in Indië vaak langs onverlichte wegen, in de kampongs en op berghellingen als lichtbaken diende.

In de statuten van de stichting staat onder het kopje 'Doel' onder andere geschreven: "*De Stichting stelt zich ten doel bij te dragen tot de leniging van de zedelijke, maatschappelijke en stoffelijke noden van personen die het slachtoffer zijn geworden van de*

oorlog met Japan". Ook het beschikbaar stellen van goede en verantwoorde woonruimte behoorde tot de kerntaken van Pelita. Baarn is hierin één van de gemeentes geweest die het verschil maakten. De Gemeenteraad had in samenwerking met Pelita in november 1950 besloten om acht eengezinswoningen, voorzien van woonkamer, zitkamer en keuken, met boven drie slaapkamers en een doucheruimte, in de toen spiksplinternieuwe Gruttostraat te bouwen, de nummers 28 t/m 42.

Kievitstraat begin vijftiger jaren

Na de openbare aanbesteding werd de bouw gegund aan de Baarnse aannemer W van Wilsum. Deze slaagde erin om alle acht woningen een half jaar na het begin van de bouw op te leveren. Als bijzonder kenmerk hebben alle acht woningen een bruinrood gevelsteentje naast de deur met de beeltenis van de Pelita. In totaal zou Pelita een zeshonderdtal woningen en flats bouwen in diverse gemeentes en betaald uit eigen middelen. Als beschermvrouwe van de Stichting is Koningin Juliana haar moeder Wilhelmina opgevolgd.

Op dinsdag 17 juli 1951 rond een uur of drie in de middag kwam onze toenmalige vorstin vanuit het nabij gelegen Paleis Soestdijk naar de Gruttostraat om, vergezeld door de burgemeester van Baarn, F.J. van Beeck Calkoen, de wethouder Ros en gemeentesecretaris Van der Beek en enkele andere hoogwaardigheidsbekleders, waaronder de voorzitter van de Pelita Stichtingsraad Jhr. Ir. H.S. van

Lenneep en de voorzitter van het Pelita bestuur H. Giel Sr., één van de acht woningen (nr. 36) symbolisch te openen en de eerste bewoners welkom te heten. Deze eer viel te beurt aan Mevrouw J.S. Sinninghe Damnsté-van Dijl en haar gezin.

In de Baarnse Courant van vrijdag 20 juli werd hiervan uitvoerig melding gemaakt. Hierbij wist de redacteur zelfs te melden dat de Koningin enige druk moest uitoefenen op de deur omdat deze een beetje klemde. Aansluitend werd er een kopje thee gedronken. Of daarbij ook de bekende Indische snoeperijen geserveerd werden, vermeldt het verhaal niet. Maar een koekje bij de thee zal ongetwijfeld het geval zijn geweest. Na het uiterst plezierig verlopen bezoek werd de Koningin bij het hek opgewacht door Suze van den Abeelen, die haar een bloemengroet, roze anjers, bracht en vervolgens vergezelde naar haar moeders' woning op nr. 30. Dit gebaar werd gewaardeerd en een allerhartelijkst gesprek volgde.

Koningin Juliana en burgemeester Van Beeck Calkoen op wseg naar de opening Gruttostraat 36

Andere bewoners van het eerste uur waren: Mw. F.J. Strik-van Roosevelt (nr. 28); Mw. J.W.A.

van den Abeelen-Huijding (nr. 30); R. Meima (nr. 32); E.J. Veerman (nr.34); Mw. L.J.D. Schuller tot Peursum-Binkhorst (nr. 38); Mw. W.A.Veenstra-van

Hartingsvelt (nr. 40) en Mw. C.H. Valkenburg-Roelofs (nr. 42).

Graven van Johannes van den Abeelen (Leywigadeh, Cimahi) en Frederik Strik (Pandu, Bandung)

Het verdriet van Indië

Bij zes van de bovenstaande familienamen was in de adresboeken van toen de ambtelijke toevoeging: 'weduwe' opgenomen dat hiermee ver symbool werd van het verdriet van Indië, samengebond in die ene Gruttostraat in Baarn. Het hele dramatische verhaal laat zich lezen bij het raadplegen van de slachtofferregisters van de Oorlogsgraven Stichting (OGS). Deze stichting is verantwoordelijk voor de aanleg, inrichting en instandhouding van de Nederlandse oorlogsgraven, waar ook ter wereld. Hierbij wordt tegelijkertijd de nagedachtenis in ere gehouden van landgenoten van wie de laatste rustplaats

onbekend is gebleven. Dit alles onder het motto: "Opdat zij met eere mogen rusten":

- Frederik Jan Strik: militie sergeant KNIL, overleden 28-08-1944 in mannen-kamp Muntok. Laatste rustplaats: Ereveld Pandu, Bandung.
- Johannes Willem Adolf van den Abeelen: administrateur, overleden 13-07-1944 in Kamp Tjimahi. Laatste rustplaats: Ereveld Leuwigajah, Cimahi.
- Jacobus Smede Sinninghe Damsté: militie soldaat KNIL, overleden 26-06-1944 a/b van het S.S. Harugiku Maru (vroegere S.S. Van Waerwijck van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij, KPM). Laatste rustplaats: Zee-mansgraf. Het schip werd getroffen door 2 torpedo's gelanceerd vanaf de Britse onderzeeër HMS Truculent. Hierbij waren 176 slacht-offers te betreuren, waar-onder 113 Nederlanders. Het schip was op 5 maart 1942 tot zinken gebracht door KPM-personeel in de haven van Tandjong Priok, en later door de Japanners gelicht, gerepareerd en weer in de vaart genomen.
- Cornelis Hendrik Valkenburg, militie soldaat KNIL, overleden 18-09-1944. Laatste rustplaats: Zee-mansgraf a/b van de S.S. Junyo Maru. Het schip was met ca. 6300 gevangenen (2300 Nederlandse krijsgesvangenen en 4200 Javaanse dwangarbeiders (romusha's)

onderweg van Tandjong Priok naar de Sumatraanse havenplaats Padang, toen het werd getroffen door twee torpedo's, afgevuurd door de Britse onderzeeboot HMS Tradewind. Na ongeveer 20 minuten verdween het schip in de golven van de Indische Oceaan, t.h.v. Benkoelen (Sumatra). Hierbij waren ongeveer 5200 doden te betreuren. Ca. 900 overlevenden bereikten hun uiteindelijke bestemming: de Sumatra Spoorweg, beter bekend als de Pakan Baru Spoorweg.

- Louis Jean Desiré Schuller tot Peursum, overleden 16-05-1943 te Buitenzorg, Batavia. (geen OGS vermelding).
- Willem August Veenstra: KNIL militair, overleden op 15-05-1943, Tarsao, Thailand. Laatste rustplaats: Ereveld Kanchana-buri, Thailand.

Voor allen geldt: zolang hun namen genoemd worden, zijn zij niet vergeten.

Hier en nu

Het feit dat Pelita's ooit zo omvangrijke bouwcontingent al langer geleden is ingevuld en de nog steeds bestaande en inmiddels gerenoveerde huizen met herinneringsstenen zijn opgenomen in het uitgebreide bestand van de Baarnse woningbouwvereniging Eemland Wonen, laat onverlet dat onze gezamenlijke koloniale geschiedenis, voor wie het wil zien, ook in Baarn

slechts een verhaal- en straatlengte van ons verwijderd is.

Pelitahuizen in de gruttostraat in de jaren '50 en nu.

Ook de Stichting Pelita bestaat nog steeds en al decennia lang vervult zij een officiële functie bij onder andere het aanvragen van een uitkering bij de Pensioen en Uitkeringsraad (PUR). Momenteel wordt ook hulp geboden bij het aanvragen van een visum voor Indonesië. Tegelijkertijd heeft de rol van Pelita een sterke verbindende factor gekregen binnen de Indische gemeenschap, door onder andere het organiseren van sociale en culturele bijeenkomsten, de zogenoemde Masoek Sadsja's en niet te vergeten de 'Indische Eettafels'. Pelita, na 70 jaar Still going strong, met onveranderd het olielampje als symbool. *Ed Vermeulen.*

zoekt donateurs

Het Indisch Platform behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse regering

Stichting Het Indisch Platform - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag

Bankrek. nr. **NL84 INGB 0088 3644 67** t.n.v. Indisch Platform

Programma Nationale Indië-herdenking 2017

Thema 2017: Verhalen Over Leven - *Portretten van onbegrensde kracht*

In 2017 is het 75 jaar geleden dat Japan Nederlands-Indië binnenviel. De Japanse bezetting betekende een keerpunt in de geschiedenis en het leven van vele mensen. Het thema van de Nationale Indië Herdenking 2017 is Verhalen Over Leven en gaat over de onbegrensde kracht van verhalen, over de mens achter de geschiedenis. Over hoe persoonlijke verhalen van zowel overlevenden als zij die tijdens de Japanse bezetting van Nederlands-Indië het leven lieten, doorleven in de huidige en komende generaties.

10.30 – 12.00 uur

Vanaf 10.30 uur bent u hartelijk welkom op het veld bij het Indisch monument. U krijgt van ons een kopje koffie of thee, natuurlijk met spekkoek.

12.15 – 13.15 uur Herdenking bij het Indisch Monument

U wordt verzocht om uiterlijk 12.00 uur uw plaats te hebben ingenomen. Het is van groot belang dat u om 12.00 uur op het veld bij het Indisch Monument aanwezig bent. De toegang wordt om 12.00 uur gesloten.

Programma Herdenking bij het Indisch Monument Professor Teldersweg, Den Haag

- Intreden van het vaandel Regiment Van Heutsz
- Aankomst Minister-President met eerbewijs
- Luiden van de Indische Klok
- Welkomstwoord Voorzitter Stichting Herdenking 15 Augustus 1945 Erry Stoové
- Uitvoering door de Residentie Bach Ensembles
- Voordracht door Andrée van Es
- Uitvoering door de Marinierskapel der Koninklijke Marine
- Uitvoering van Het Indisch Onze Vader door de Residentie Bach Ensembles
- Kranslegging namens Koninkrijksregering
- Luiden van de Indische Klok / taptoe / stilte / 1e en 6e couplet Wilhelmus
- Kransleggingen voor slachtoffers
- Uitvoering door Wouter Hamel
- Voordracht Bas de Roos, leerling van het Vrijzinnig Christelijk Lyceum
- Kransleggingen door autoriteiten
- Uitvoering door de Residentie Bach Ensembles
- Overvliegen Catalina
- Defilé langs het Indisch Monument

13.30 – 17.00 uur Middagprogramma in het World Forum, Churchillplein 10, Den Haag (hier zijn kosten aan verbonden)

Het World Forum is op loopafstand van het Indisch Monument. U kunt tot 15.15 uur ook gebruik maken van de gratis pendelbussen tussen het Indisch Monument en het World Forum.

- **13.30 - 15:30** uur mogelijkheid om deel te nemen aan het Indisch buffet. Ook kunt u ter plaatse Indische hapjes kopen
- **14.30 - 16:00** uur cultureel programma "de Indische Herdenkingssalon" welkomstwoord **Elsbeth Vernout**
muzikaal optreden **Debrah Jade** met begeleiding van gitarist **Wesley Nuis**
muziektheatervoorstelling *Ibu Saya – Verhalen Over Leven* **Astrid Serieze, Rob Agerbeek, Erwin van Ligten, Harmen Wijntjes, Anne Serieze en Maria Lekransy**
klassieke pianomuziek **Xavier Boot** eigen compositie *Verhalen Over Leven* en *Liebestraum* in combinatie met moderne dans

muzikaal optreden **Wouter Hamel**

poëtische reflectie **Robin Block**

- **16:00 - 17:00** uur optreden van Orangelane

Kosten en aanmelding Herdenking

De Herdenking bij het Indisch Monument is voor iedereen gratis toegankelijk. Aan het Middagprogramma in het World Forum zijn kosten verbonden.

Op de dag zelf te koop in World Forum (per PIN of gepast contant te betalen):

Middagprogramma exclusief lunch: €10,00

Middagprogramma inclusief lunch: € 25,00

Vóór 31 juli gereserveerde toegangskaarten voor donateurs en begunstigers zullen in de eerste week van augustus worden verzonden. Heeft u deze 10 augustus nog niet ontvangen, dan verzoeken wij u hierover direct contact op te nemen per e-mail (info@indieherdenking.nl) of via telefoonnummer 026-3616599

Bent u nog geen donateur en wilt u dit voor dit jaar nog worden, dan kunt u een mailtje sturen naar info@indieherdenking.nl of telefonisch contact met ons opnemen op telefoonnummer 026-3616599

Ook wanneer u van tevoren geen kaarten heeft besteld, bent u vanzelfsprekend op de dag zelf van harte welkom. U bent dan echter niet verzekerd van een zitplaats bij het monument.

Meevliegen met de Catalina

Wilt u de Herdenking op een andere manier meemaken? U kunt de fly-past meemaken vanuit de Catalina. Het aantal beschikbare plaatsen is beperkt. Aanmelden kan via de website catalina-pby.nl/meevliegen. Het kan zijn dat deze vlucht bij het verschijnen van NICC Magazine reeds is volgeboekt. U kunt echter ook op andere data en tijdstippen een vlucht boeken (klik op de Link).

Parkeren

U kunt op eigen kosten beperkt parkeren in de parkeergarage van het World Forum. Ook in de straten in de buurt van het monument zijn beperkt parkeermogelijkheden.

Van 10.30-11.45 uur rijden er voortdurend shuttlebusjes vanaf het World Forum naar het Indisch Monument voor diegenen die slecht ter been zijn samen met hun begeleider.

Van 13.30-15.15 uur rijden er bussen vanaf het Indisch Monument naar het World Forum.

Lopen van het monument naar het World Forum en vice versa duurt ca 8 minuten.

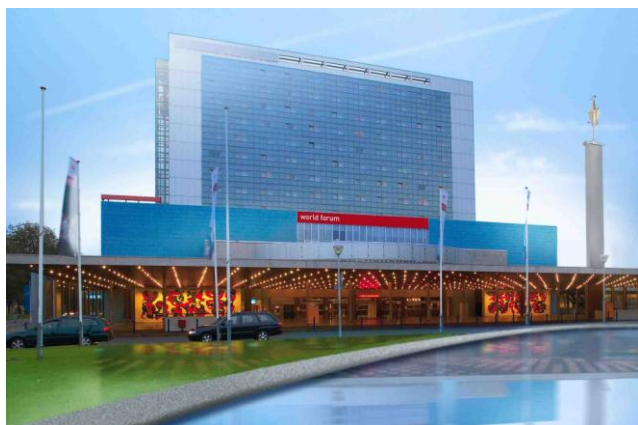
Met openbaar vervoer

Indien u alleen de herdenking bij het Indisch Monument bijwoont, adviseren wij u gebruik te maken van het openbaar vervoer.

Vanaf het Centraal Station tramlijn 9 halte Madurodam, op 5 minuten loopafstand van het Indisch Monument.

Vanaf Station Hollands Spoor tramlijn 1, halte World Forum op 8 minuten loopafstand van het Indisch Monument.

Buslijn 21 halte Prins Mauritsplein, op 5 minuten loopafstand van het Indisch Monument. Kijk voor actuele reisinformatie op de Openbaar Vervoer website: www.9292.nl

Het gezongen Indisch Onze Vader

Bapa kami yang ada di surga
Dimuliahkanlah Nama Mu
Datanglah Kerajaan Mu
Jadilah Kehendak Mu
di bumi seperti didalam surga
Berikamlah kami pada hari ini
makanan kami yang secukupnya
Dan ampunilah kesalahn kami
seperti kama yuga mengampuni
orang yang bersalah kapada kami
Dan janganlah membaw kami
kedalam percobaan,
tetapi lepaskanlah kami,
dari yang jahat,
kerena Engkaulah yang
mempunyai Kerajaan
dan Kuasa dan Kemuliaan
dampai selama-lamanya. Amin.

http://youtu.be/1UN_XJ8xgDE

Eerherstel voor Anton Heyboer

Vanaf 26 augustus 2017 presenteert het Haagse Gemeentemuseum de eerste grote tentoonstelling van Anton Heyboer in veertig jaar. Het museum presenteert geen retrospectief, maar legt de focus op zijn werk uit de jaren '60 en '70. In deze periode was Heyboer een internationaal gevierde kunstenaar.

Met deze expositie wil het gemeentemuseum "eerherstel voor de internationale kwaliteit van Heyboers oeuvre. De meeste mensen denken bij Anton Heyboer nu vooral aan die excentrieke man met vijf vrouwen op een erf in Den Ilp.

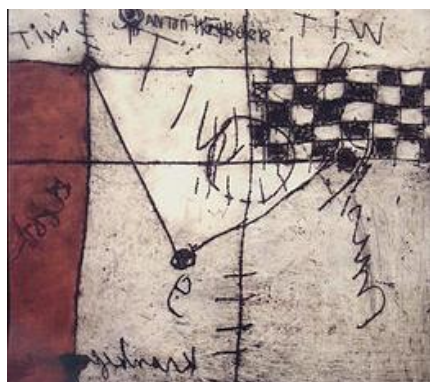

Anton Heyboer met Lotte, Marike en Maria bij de uitreiking van de biografie geschreven door Henk van der Meijden.

Anton Heyboer werd geboren op 10 februari 1924 te Sabang op het Indonesische eiland Pulau Weh, iets ten noorden van Sumatra, als

zoon van een werktuigbouwkundig ingenieur. Vijf maanden na zijn geboorte verhuisde het gezin naar het Nederlandse Haarlem en enkele maanden later, eind 1925 naar Delft, in 1929 naar Voorburg en van 1933 tot 1938 woonde het gezin op Curaçao. Daarna verhuisden ze naar New York en vlak voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog keerden ze terug op Nederlandse bodem en woonden ze opnieuw in Haarlem. In 1943 werd Heyboer door de Duitsers opgepakt in het kader van de 'Arbeitseinsatz' en overgebracht naar een door-gangskamp voor buitenlandse dwangarbeiders in Prenzlauer Berg, vlak bij Berlijn.

Na de Tweede Wereldoorlog vestigde Heyboer zich in Borger, waarna hij in 1950 trouwde met Elsa Wijnands, net wie hij twee jaar later een zoon zou krijgen. In 1951 werd Heyboer na een verblijf van enkele maanden in Zuid-Frankrijk opgenomen in psychiatrisch ziekenhuis Santpoort in Bloemendaal. In 1961 vestigde hij zich tenslotte op een boerderij in het plaatsje Den Ilp. Deze schier eindeloze opsomming van verhuizingen geeft aan wat een onrustig leven Heyboer heeft gehad, alsof hij nergens kon aarden. Hij leefde daar aanvankelijk samen met drie en later vijf vrouwen.

Ets uit 1954, getiteld 'krankzinnig'

In de jaren zestig begon Heyboers werk internationaal onder de aandacht te komen. Hij was een trouwe klant van Galerie Espace in Haarlem en nam deel aan diverse tentoonstellingen. In 1964 ontving hij de Japanse Ohara Museumprijs voor zijn werk *Çarnische Mens*. In datzelfde jaar benoemde de 'Accademia Fiorentina delle Arti del Disegno' in Florence hem tot 'Accademico Onorario Classe Incisione'.

'Vier bruiden' van Anton Heyboer

In 1984 verbrak Heyboer zijn banden met Galerie Espace en met de gevestigde kunstenaarswereld in het algemeen, om in afzondering in zijn huis in Den Ilp verder te werken. In 2002 werd hij verheven tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Hij overleed in zijn slaap op 81 jarige leeftijd in zijn boerderij op 9 april 2005 en werd begraven in het nabijgelegen Purmerland.

Na zijn dood zijn ongeveer 4500 etsen opgedoken uit zijn Haarlemse periode (1950-1958), wat nu genoemd wordt de "Collectie Josef Santen". De echtheid daarvan kwam in 2014 ter discussie te staan. De Universiteit van Amsterdam en het Nederlands Forensisch Instituut beoordeelden eind 2014 na onderzoek aan enkele etsen uit deze collectie deze als 'hoogstwaarschijnlijk vals'.

Veel werk van Heyboer werd in de jaren '60 en '70 gekocht door het vermaarde Museum of Modern Arts (MoMA) in New York. Een groot deel van die collectie wordt nu getoond in het Gemeentemuseum in Den Haag. Het museum wil de internationale

kwaliteit van Heyboers kunst opnieuw voor het voetlicht brengen. De nadruk ligt op zijn ontwikkeling in de periode 1956-1977. In deze periode werkte Heyboer veel met grafiek, fotografie en ontwikkelde een eigen beeldtaal.

In 1975 werd Anton Heyboer door het Los Angeles County Museum of Art uitgeroepen samen met David Hockney en Lucian Freud tot de belangrijkste Europese schilders van die tijd. Bij de tentoonstelling is er ook aandacht voor het 'systeem' waarmee Heyboer een manier vond om het leven voor zichzelf dragelijk te maken samen met zijn vijf vrouwen. Leven en werk waren bij Heyboer altijd zeer nauw verbonden.

De Tentoonstelling "Anton Heyboer" is vanaf 26 augustus 2017 tot en met 4 februari 2018 te zien in het Gemeentemuseum Den Haag, Stadhouderslaan 42, 2517 HV Den Haag. Voor meer informatie en openingstijden zie: <https://www.gemeentemuseum.nl>

5000 Kamptekeningen uit Nederlands-Indië

In "Het Geheugen Van Nederland" van het Nationaal Archief bevinden zich bijna 5000 tekeningen, gemaakt door gevangenen in de Japanse concentratiekampen in voormalig Nederlands-Indië.

De tekeningen staan op 247 pagina's en bevatten 20 afbeeldingen per pagina. Hieronder vindt u de LINK naar deze kamptekeningen op de website van Het Nationaal Archief (*Ctrl+click*).

<http://www.geheugenvannederland.nl/?/nl/zoekresultaten/pagina/1/Kamptekeningen%20Nederlands%20Indi%C3%AB/%28cql.serverChoice%20all%20Kamptekeningen%20%20AND%20Nederlands%20%20AND%20Indi%C3%AB%29/&colcount=0&wst=Kamptekeningen%20Nederlands%20Indi%C3%AB/>

**Reparatie van iPhone, iPad en Android. Snel, vakkundig en redelijk geprijsd.
Klik [hier](#) voor de aanbieding. Borca-Online / BorcaDen webshop**

Borca **Online**
Computer **Service**

Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

Hoe Japan de Indische archipel veroverde

75 jaar geleden: Java zit in de Japanse val

Door: Erwin Langewis

Het is dit jaar exact 75 jaar geleden dat een belangrijk deel van het Nederlandse koninkrijk in een doodstrijd verwickeld raakte. Nederlands-Indië werd op 11 januari 1942, ruim een maand na Pearl Harbour, door Japan binnengevallen. Amper twee maanden later zou het gezag, dat in meer dan driehonderd jaar door de Nederlanders over de archipel was uitgebouwd, in handen van het land van de rijzende zon overgaan.

De militaire campagne van begin 1942 bereikte zijn climax in de voor de geallieerden desastreus verlopen Slag in de Javazee op 27 februari en de invasie van Java op 1 maart. De media zal er ongetwijfeld de nodige aandacht aan besteden in de komende week. Recent verschenen al artikelen over verdwenen wrakken van Nederlandse oorlogsschepen in de pers.

Met de val van Bali een week eerder (19 februari) was het pleit voor Java eigenlijk al beslecht. Slechts een irrationeel ogend elan bij de Nederlandse marineleiding lardeerde de verloren zaak voor

Indië met één van de grootste maritieme debacles voor de geallieerden gedurende de Tweede Wereldoorlog.

Britse schepen na een aanval van Japanse vliegtuigen

Na Pearl Harbour

Het grondstofrijke Nederlands-Indië was het belangrijkste doelwit van de expansieoorlog in de Pacific van het grondstofarme Japan. De Japanners moesten zich echter eerst goed positioneren voor een invasie in onze kolonie. De oorlog in de Pacific begon met de Japanse luchtaanval met behulp van vliegdekschepen op de Amerikaanse marinebasis in Pearl Harbour (Hawaii-eilanden) op 7 december 1941, waarbij de Amerikaanse slagvloot tijdelijk uitgeschakeld werd. Als onderdeel van de geallieerden verklaarde de

Nederlandse regering vervolgens op 8 december de oorlog aan Japan.

Kort na Pearl Harbour lanceerden de Japanners onder meer invasies op het Maleisische schiereiland, Brits-Borneo en de noordelijke Filippijnen. Vanuit hun verre marinebasis op de Palau eilanden (ten noorden van Nieuw-Guinea) veroverden ze eveneens in december 1941 de Zuid-Filippijnse stad Davao en de Jolo eilanden (tussen Borneo en de Filippijnen). Door deze bewegingen werden de Britten snel teruggedrongen richting Singapore, de Amerikanen omsingeld op de Filippijnen en hadden de Nederlanders een langgerekt front te verdedigen, dat van Singapore via Borneo en Celebes (Sulawesi) tot aan Nieuw-Guinea strekte. Gegeven de onherbergzaamheid van Borneo en Celebes waren het in de praktijk de drie zeestraten om deze eilanden heen die de Japanse opmars in een paar sprongen richting het dichtbevolkte Java zouden dragen.

De mate van urbanisatie was begin jaren veertig buiten Java

nog beperkt. Om de Nederlandse machtsbasis te omsingelen moesten slechts een paar havensteden en vliegvelden door de Japanners worden ingenomen op de eilanden om Java heen. Een prettige bijkomstigheid was dat de route door de Straat Makassar (tussen Borneo en Celebes) langs de begeerde olievelden van het eilandje Tarakan en de stad Balikpapan voerde.

Te weinig manschappen voor het KNIL

Het KNIL (Koninklijk Nederlands Indisch Leger) dat de eilanden verdedigde had te weinig mensen en middelen tot haar beschikking om buiten Java een behoorlijke verdediging op te zetten. Men had bij de strategisch relevante havensteden, vliegvelden en olie-installaties wat plukjes van slechts zo rond de duizend KNIL-soldaten gedetacheerd, of soms wat lokale milities. Daarnaast waren er een paar handenvol Australische troepen beschikbaar die onder meer op Ambon in de Molukken werden ingezet. Maar ook op Java zelf had het KNIL slechts de beschikking over het equivalent van drie divisies. In tegenstelling tot de Britten, die grote aantallen Indiërs in haar leger opnamen, waren de Nederlanders altijd erg terughoudend geweest met het trainen en bewapenen van de inheemse bevolking. Het bleek nu een achilleshiel te zijn.

De enige mogelijkheid voor de geallieerden om de Japanners bij Java weg te houden was om hun troepentransporten op zee te vernietigen. Dit zou met behulp van bommenwerpers, onderzeeboten of met oppervlakteschepen moeten gebeuren.

Gedateerde bommenwerpers

Het KNIL had zich eind jaren dertig bewapend met middelzware bommenwerpers van het type

Glenn Martin B-10. Hiervan waren er eind 1941 zo'n 75 operationeel. Dit vliegtuig was inmiddels echter gedateerd wat betreft snelheid en bewapening. De Nederlanders hadden in de loop van 1941 in de VS dan ook bestellingen geplaatst voor 162 moderne B-25 Mitchells voor het KNIL en 48 Douglas DB-7 Bostons voor de marine. Deze vliegtuigen waren aan het begin van de oorlog echter nog niet geleverd.

Een Glenn-Martin B-10

Veel Glenn-Martins gingen al in de eerste fase van de strijd verloren: drie afdelingen bommenwerpers met totaal 27 toestellen werden in december 1941 in Malakka/Singapore gestationeerd als onderdeel van de alliantie met de Britten. Dit was geen groot succes en de vliegers van de KNIL-bommenwerpers leden verliezen boven Malakka (Maleisisch schiereiland). Daarnaast werden er ook zware verliezen geleden onder de bommenwerpers in de strijd rond Borneo in december en januari 1942. De Nederlanders hadden daar een aantal geheime vliegvelden in de jungle aangelegd vanwaar men de Japanse troepentransporten op zee rond Borneo aanviel. Het opmerkelijkste succes vanuit de lucht werd juist behaald door een Nederlandse Dornier vliegboot van de marine die voltreffers scoorde op de Japanse torpedobootjager Shinonome bij Miri (Brits Borneo). Het schip explodeerde en verging met man en muis.

De Amerikanen wisten de bommenwerpervloot in Indië niettemin aanmerkelijk te versterken door in

januari en begin februari ruim 60 B-17 en B-24 zware bommenwerpers naar Java te brengen. De B-17 'Vliegende Forten' zouden later in de oorlog in verbeterde versies en in grote formaties dood en verderf zaaien boven de steden van nazi-Duitsland, maar begin 1942 bleek dit vliegtuig tegen tactische doelwitten nog maar matig te presteren.

Daarnaast waren de formaties die de Amerikanen op Java in de lucht konden krijgen te klein om groot effect te hebben. De effectiviteit werd verder gesmoord door de oorlogsmist die het geallieerde (ABDA) commando ter plaatse benevelde waardoor de B-17s en B-24s op vele nutteloze missies werden gestuurd.

Relatief veel onderzeeboten

Opvallend is dat de Nederlandse marine eind 1941 relatief veel onderzeeboten in dienst had: in totaal 21. Het proefschrift van maritiem historicus Jaap Anten uit 2011, getiteld "Navalisme nekt onderzeeboot", laat zien dat de Nederlandse marine al in de jaren twintig het idee opvatte dat de zeestraten die vanuit het noorden richting de Javazee leiden als val konden fungeren voor vijandelijke konvooiën door ze aldaar aan te vallen met roedels van meerdere onderzeeboten, die onderling en met vliegtuigen samenwerken.

Opvallend is dat deze geavanceerde en rationeel ogende onderzeebootdoctrine eind jaren dertig weer werd verlaten door de marineleiding voor een misschien met meer elan omgeven kruiseroorlog-formule. De marine had in Indische wateren slechts de beschikking over drie inzetbare lichte kruisers (De Ruijter, Java en Tromp) en zeven torpedobootjagers. Deze werden tijdens de campagne aangevuld met een aantal schepen van de bondgenoten.

Een probleem wat betreft de inzetbaarheid van de onderzeeboten voor de verdediging van Indië was dat er eind 1941 een zevental in Groot-Brittannië was gestationeerd. Ze werden veel te laat door de Britten vrijgegeven voor dienst in de Oost. Daarnaast werden acht andere Nederlandse onderzeeboten deels als gevolg van de alliantie met de Britten in december 1941 al ingezet in de Zuid-Chinese zee voor de kust van het Malakka en voor de kust van Brits-Borneo. Hoewel deze boten voor de kusten van deze Britse koloniale bezittingen een aantal opmerkelijke successen boekten tegen de Japanse invasievloten, gingen er ook niet minder dan vier Nederlandse onderzeeboten verloren. De inzetbaarheid van het Nederlandse onderzeebootwapen was daarna beperkt.

De Nederlandse onderzeeboten werden in Indische wateren aangevuld met Amerikaanse onderzeeboten, maar deze bleken opmerkelijk ineffectief te zijn: de recent in gebruik zijnde type torpedo's van de Amerikanen waren disfunctioneel. Dat wisten de Amerikanen op dat moment echter nog niet. Vanaf januari werden de successen van de onderzeeboten dan ook schaarser.

De Japanse opmars in Nederlands-Indië

Op 11 januari 1942 vielen twee grote Japanse invasievloten de Nederlandse bezittingen Tarakan (Noordoost Borneo) en Manado (Noordoost Celebes) aan. Beide locaties werden zonder al teveel problemen ingenomen. De Japanners gingen zich gelijk te buiten aan ernstige oorlogsmisdaden tegen krijgsgevangenen, een patroon dat zich voort zou zetten in de weken daarna. Op 24 januari trokken de twee vloten verder zuidwaarts naar Balikpapan (Oost-Borneo) en Kendari (Zuidoost-Celebes). Slechts bij Balikpapan verloren de Japanners een aantal

transportschepen. Dit deels door toedoen van een eskader van vier Amerikaanse torpedobootjagers dat in het donker door geluk ongezien de voor anker liggende transportschepen wist te bereiken.

De verovering van het vliegveld van Kendari op Celebes door de Japanners betekende dat Japanse bommenwerpers nu ook Java konden bereiken. Nadat eerst nog het eiland Ambon op 30 januari door de Japanners werd binnengevallen, volgde op 3 februari de eerste van een serie Japanse luchtaanvallen op de militaire infrastructuur op Java. De vliegvelden van Oost-Java en de marinebasis in Surabaya waren de belangrijkste doelen.

Replica van een Mitsubishi A6M Zero

Dit leidde tot grote verliezen aan materieel op de grond, zowel bij de Nederlandse vliegtuigen als de Amerikaanse bommenwerpers en vergrootte de chaos op de geallieerde militaire bases. De aanwezigheid van de befaamde Zero jachtvliegtuigen als escorte van de Japanse bommenwerpers zorgde bovendien bij herhaling voor een vruchteloze zoektocht naar vermeende Japanse vliegdekschepen in de buurt van Java omdat de geallieerden nog onwetend waren over het zeer grote vliegbereik van de Zero's.

Slechte luchtverdediging en het tekort aan jachtvliegtuigen

De afwezigheid van een behoorlijk georganiseerde luchtverdediging met radar en een schromelijk tekort aan jachtvliegtuigen bleek

dan ook van doorslaggevende betekenis te worden voor de aanstaande ondergang van Java. Het KNIL had in 1940 en 1941 een dikke honderd jachtvliegtuigen, waaronder ruim zestig Brewster Buffalo's van de Amerikanen geleverd gekregen. In de praktijk waren er in totaal slechts vijf squadrons jachtvliegtuigen operationeel, mede omdat het aantal opgeleide jachtvliegers nog beperkt was. De beschikbare vliegtuigen waren bovendien niet echt topklasse. De Nederlanders hadden in 1941 dan ook een bestelling voor 140 nieuwe jachtvliegtuigen van het type Curtiss P-40 Tomahawk geplaatst in de VS, maar deze waren nog niet geleverd. Het aantal beschikbare jachtvliegtuigen werd echter al vanaf het begin van de strijd gedecimeerd: een afdeling met 12 Buffalo's werd eind december naar de havenstad Singapore gestuurd. Vervolgens gingen in de strijd rond Singapore en ook Borneo en Ambon de nodige vliegtuigen en vliegers verloren.

De Amerikanen probeerden de leemte aan jachtvliegtuigen te vullen door eigen eenheden met P-40s vanuit Brisbane in Australië naar Java te vliegen. Deze moesten worden overgevlogen via tussenstops op vliegvelden in Darwin, Timor en Bali. Dit bleek een lastige opgave omdat de klimatologische omstandigheden onderweg belabberd waren en de vliegers vaak onervaren. Velen van hen stortten onderweg neer. De Amerikaanse jachtvliegers die Oost-Java daadwerkelijk bereikten (slechts 38 van de 81 die vertrokken) konden wel als enigen op Java vanaf een geheim vliegveld opereren dat de Japanners nog niet ontdekt hadden. Zo leden zij, in tegenstelling tot hun Nederlandse collega's, in ieder geval geen verliezen op de grond tijdens het Japanse luchtoffensief van februari. De Amerikaanse P-40 vliegtuigen waren dan ook het

belangrijkste luchtverdedigingswapen beschikbaar op Oost-Java in februari, maar ze werden snel uitgedund.

Een strike Force zonder bescherming van jachtvliegtuigen

Door de snelle opmars van de Japanners in december en januari drongen de Nederlanders eind januari bij hun bondgenoten aan op de vorming van een zogenaamde strike force, bestaande uit de in het gebied beschikbare kruisers en torpedobootjagers. Na de ondergang van de Britse slagschepen Prince of Wales en Repulse voor de kust van Maleisië op 10 december, hielden de geallieerde oorlogsschepen, incl. de Nederlandse, zich voornamelijk bezig met konvooidiensten tussen Australië, Nederlands-Indië, India en Singapore. De genoemde raid van de vier Amerikaanse jagers bij Balikpapan was de uitzondering geweest.

Op 3 februari voer dan uiteindelijk een verband bestaande uit een elftal Nederlandse en Amerikaanse oorlogsschepen onder leiding van eskadercommandant Karel Doorman uit Surabaya om een vermeende invasiemacht in de Straat Makassar op weg naar de stad Makassar (Zuidwest-Celebes) te onderscheppen. De schepen werden al snel door Japanse vliegtuigen vanuit het door de Japanners veroverde Kendari gespot en gebombardeerd, waarbij twee Amerikaanse kruisers grote schade opliepen. Het gebrek aan beschikbare jachtvliegtuigen om luchtdekking te geven maakte verder varen een hachelijke zaak. Het eskader draaide om richting Indische Oceaan. De inlichtingen van de geallieerden klopten bovendien niet: Makassar werd pas op 9 februari door een Japanse invasievloot komende vanuit het zuidoosten (Kendari/Staring Baai) aangevallen en ingenomen.

Palembang: ineenstorting van de moraal

De kwetsbaarheid van Java voor luchtaanvallen en het feit ook dat de geallieerde oorlogsschepen in de lucht geen bescherming kon worden geboden, bemoeilijkte de verdediging van Indië. Half februari zetten de Japanners dan ook de volgende stap: terwijl tegelijkertijd de val van Singapore aanstaande was en een chaos op zee veroorzaakte van schepen met vluchtelingen die vanuit Singapore naar Java probeerden te ontkomen, viel een snelle Japanse invasievloot dwars door de stroom vluchtelingen heen Palembang op Sumatra aan. Deze stad aan de rivier de Musi, was net als Balikpapan een oliestad met raffinaderijen (van Shell) en produceerde olie die de geallieerde oorlogsmachine ook nodig had.

Karel Doorman als luitenant-ter-zee der eerste klasse in 1932

Een klein aantal Japanse parachutisten wist op 13 februari op het vliegveld en bij de olie-installaties te landen, waarna de KNIL-bataljons en de ook daar aanwezige Britse eenheden een dag later richting Oosthaven (Bandar Lampung) aftaaiden voor transport naar Java. Dit nog voordat de Japanse invasie vanuit

zee goed en wel op stoom was gekomen. Het nieuws over de snelle ineenstorting van de geallieerde verdediging rond Palembang, terwijl tegelijkertijd Singapore (op 15 februari) capituleerde, sloeg op Java in als een bom.

Een vlooteskader onder Doorman had wel geprobeerd de Japanse invasiemacht voor Sumatra te bereiken via de Banka-sstraat, maar moest andermaal omdraaien vanwege gebrek aan luchtsteun. Dit keer moest een Nederlandse torpedobootjager worden achtergelaten die aan de grond liep. Een paar dagen later verloor de Nederlandse marine in de buurt van de Banka-eilanden na een bombardement door Japanse vliegtuigen een tweede jager. Opvallend was de actie van een de Britse luitenant ter zee Wilkinson die een tot patrouilleboot omgebouwde rivierpassagiersboot gebruikte om Japanse transportschepen op weg naar Sumatra aan te vallen en daar postuum het Victoria Cross voor kreeg.

Genadeklap

De strop om Java werd verder aangetrokken: de verovering van Palembang en Zuid-Sumatra zorgde ervoor dat de Japanners alle vliegvelden op Sumatra ter beschikking kregen om bombardementen op West Java uit te voeren. De poreuze luchtverdediging op Oost-Java daarentegen hing af van de vraag of de Amerikanen jachtvliegtuigen vanaf Australië konden aanvoeren. Een grootscheepse actie van de Japanners maakte op 19 februari definitief een einde aan de transferroute voor P-40s waarbij tevens de val voor Java dichtklapte. Deze dag voerden de Japanners vanaf vliegdekschepen die inmiddels de Indische Oceaan waren binnen gevaren en vanaf het door hen veroverde vliegveld op Ambon een grootse luchtaanval uit op Darwin in Noord-Australië. Hierbij werd de infrastructuur van

de stad en haven verwoest en voor de geallieerden voorlopig onbruikbaar gemaakt. Daarnaast vielen de Japanners op die dag met invasievloten Bali aan en veroverden het vliegveld. Hiermee had de Japanse luchtmacht een vliegveld nog dichterbij Java en bovendien in een wat minder regenachtig klimaat dan in Kendari op Celebes tot haar beschikking. Op 20 februari volgde een invasie van Timor.

De Slag in de Straat Badung

De invasie van Bali was de meest risicovolle voor de Japanners vanwege de nabijheid van de geallieerde bases op Java. Vanuit het reeds veroverde Makassar begeleidden vier torpedobootjagers twee snelle troepentransportschepen die soldaten in de nacht van de 18e en 19e februari nabij het vliegveld van Denpasar ontscheepten. De Japanse vloot werd 's morgens gebombardeerd door Amerikaanse bommenwerpers waarbij één van de transportschepen beschadigd raakte. In de avond van de 19e februari verlieten de schepen Bali in twee batches.

Een eskader onder leiding van Karel Doorman met de twee Nederlandse kruisers, De Ruijter en de Java, de Nederlandse jager Piet Heijn en twee Amerikaanse jagers voer vanaf Tjilatjap (Java, Indische Oceaan) naar Bali en verraste de Japanners in de avonduren van de 19e februari in de Straat Badung (tussen Bali en het eilandje Nusa Penida). Het geraakte in gevecht met de twee Japanse jagers die het meest achterop waren. Doorman voer met zijn twee kruisers langs de Japanners, schoot op hen, maar raakte niets. Even daarachter kwam de Piet Heijn in haar eentje en een stuk daarachter de twee Amerikaanse jagers. De Piet Heijn lanceerde torpedo's op een transportschip, maar deze misten ook. Vervolgens werd ze door de twee Japanse jagers op de korrel

genomen en geraakt door een torpedo waarna ze zonk. De in zee liggende bemanning werd daarna nog eens gemitrailleerd door de Japanners (64 doden). De Nederlandse kruisers waren inmiddels al snel doorgevaren en konden geen hulp bieden.

Na dit Nederlandse debacle volgde enkele uren later een tweede kans met de Nederlandse kruiser Tromp en vier andere Amerikaanse jagers. Zij waren vanuit Surabaya via de Bali Straat om Bali heengevaren en ook de Straat Badung ingevaren. Dit leidde toen opnieuw tot een vuurgevecht in het donker waarbij de Tromp een elftal treffers moest incasseren (met 11 doden) en ook een Amerikaanse jager zeer zwaar beschadigd raakte. Uiteindelijk wisten de geallieerden nog enigszins hun gram te halen door één van de Japanse jagers zwaar te beschadigen. Een ooggetuigenverslag van een matroos van de Tromp geeft weer wat er op het schip gebeurde tijdens het gevecht (alleen de opmerking over de aanwezigheid van Japanse kruisers klopt helemaal niet).

Brandende olieopslag in Darwin na een Japans bombardement

De geallieerden waren er dus niet in geslaagd om een numeriek overwicht en verrassingseffect uit te buiten in het nachtelijk gevecht. Bovendien waren Japanse soldaten al 24 uur eerder aan land gegaan en hadden ze het vliegveld vast in handen.

Irrationeel elan

De ferryroute voor de P-40 jachtvliegtuigen was door de innames van Bali en Timor aan

diggelen geslagen en Java zelf inmiddels van drie kanten ingesloten. Op heel Java waren er eind februari nog maar enkele tientallen jachtvliegtuigen inzetbaar. Japanse vliegdekschepen konden nu ook ongestoord via de Straat Lombok de Indische Oceaan bereiken en de geallieerde zeeverbinding tussen Australië en Java was dan ook in acuut gevaar.

Gegeven het gebrek aan luchtsteun en het overschot aan Japanse oorlogsschepen in de regio, zou het strategisch rationeel zijn geweest om de overgebleven geallieerde oorlogsschepen in het gebied in ieder geval op tijd vanuit de Javazee terug te laten trekken naar de Indische Oceaan, voordat de Japanners de zeestraten om Java heen konden afsluiten. Op het geallieerde hoofdkwartier op Java was de leiding over de marine-operaties op 12 februari van de Amerikaanse admiraal Hart echter overgegaan naar de Nederlandse admiraal Conrad Helfrich, waardoor de Nederlanders inmiddels de show runden. Doorman schijnt een terugtrekking van de schepen geprefereerd te hebben. De Nederlandse marineleiding (Helfrich e.a.) besliste echter anders, iets waar de Japanners zelf ook verbaasd over waren. Het resultaat was dat met de resterende geallieerde oorlogsschepen in het gebied een poging werd gedaan om vanuit Surabaya één van de twee vanuit het noorden naar Java opstomende Japanse invasievloten te onderscheppen. Dit resulteerde in de middag en avond van 27 februari in de Slag in de Javazee.

Nadat de twee Nederlandse kruisers Java en De Ruijter (met Doorman) getorpedeerd werden en zonken probeerden de resterende geallieerde oorlogsschepen een goed heenkomen te zoeken. Dit was lastig waardoor op 28 februari en 1 maart nog meer geallieerde schepen tot zinken werden gebracht, in wat is gaan heten de Tweede slag in de

Javazee en de Slag in Straat Sunda. Het totaalverlies in de Javazee en de zeestraten om Java heen vanaf de avond van de 27e februari tot aan de ochtend van de 1e maart kwam op 11 oorlogsschepen, namelijk vijf kruisers (De Ruijter, Java, Exeter (UK), Houston (US) en Perth (AU)) en één Amerikaanse, twee Nederlandse en drie Britse torpedobootjagers. Er was bij deze schepen een totaal van ruim 4.000 man aan boord. Zij sneuvelden (zo'n 2500) of werden krijsgeslagen gemaakt. Daarnaast werden de twee resterende Nederlandse jagers, de Banckert die kort voor de slag reeds gebombardeerd was en niet kon meedoen en de Wite de With die kort na de slag gebombardeerd werd, uiteindelijk door de Nederlanders zelf vernield. Dit betrof ook de in de Badung Straat beschadigde Amerikaanse jager Stewart die in Surabaya in dok lag.

Vliegdekschepen in de Indische Oceaan

Het feit dat de Japanse vliegdekschepen inmiddels ongestoord op de Indische Oceaan de verbinding tussen Java en Australië konden bedreigen, resulteerde tussen 27 februari en 1 maart tot nog meer verliezen aan schepen in de Indische Oceaan. Dit was onder meer voor het oude Amerikaanse vliegdekschip Langley het geval (dat 33 P-40 Tomahawks aan boord had voor Java en vlak voor hun bestemming gebombardeerd en tot zinken werd gebracht) en de Amerikaanse jagers Edsall en Pillsbury. Exclusief de Langley verloren de geallieerden in totaal dus 5 kruiser en 11 jagers in drie dagen. De Japanse verliezen aan oorlogsschepen waren zowel in de Javazee als in de Indische Oceaan in totaal nul. Wel gingen een paar transportschepen verloren.

Twee kruisers ontsprongen de dans: de zwaar beschadigde Tromp werd direct na het gevecht in de Badung Straat naar Australië gestuurd voor een re-fit. De Australische kruiser Hobart kon door een Japans bombardement niet op tijd van brandstof worden voorzien om van Batavia naar Surabaya te varen om mee te vechten met Doorman en maakte zich in plaats daarvan uit de voeten. Alle vier Amerikaanse torpedobootjagers die slechts aan het begin van de Slag in de Javazee meevochten wisten ook nog te ontkomen.

Admiraal Conrad Helfrich

Tot besluit

Op 1 maart volgde de invasie van Java en de bevolking op Java moest met verbazing toezien hoe een horde slecht geklede Japanners over het eiland raasde zonder dat het KNIL ook maar iets van serieuze tegenstand kon bieden. Op 9 maart werd de capitulatie getekend. Dat betrof alleen Java; in centraal en noord Sumatra ging de strijd nog een paar weken voort.

Het KNIL en de marine hadden dermate weinig middelen tot hun beschikking gehad dat een verdediging tegen een goed toegeruste tegenstander als Japan

evident onbegonnen werk was. Hier lagen Nederlandse politieke keuzes in het interbellum aan ten grondslag. Daarnaast was heel Nederlands-Indië vanaf mei 1940 eigenlijk geheel op de VS aangewezen wat betreft wapenleveranties. De Nederlanders hadden bijvoorbeeld de pech dat bij aanvang van de oorlog modernere Amerikaanse vliegtuigen nog niet geleverd waren.

Frappant is wel de rol van de marine eind februari 1942. De keuze van de Nederlandse marineleiding om de geallieerde oorlogsschepen te laten aanvallen in de Javazee eind februari is opvallend. Los van de vraag of de geallieerde vloot qua uitrusting en training competent zou zijn geweest om het tegen de Japanners op te nemen (zie het debacle in de Straat Badung) was de kans groot dat de schepen uiteindelijk ingesloten zouden raken in de Javazee. Vanuit Nederlands standpunt bekeken was de keuze misschien wel begrijpelijk omdat huis en haard werd verdedigd, maar dat de andere geallieerden akkoord gingen en hun oorlogsschepen en bemanningen riskeerden op basis van het Nederlandse bravoure, lag misschien minder voor de hand.

Het hierboven genoemde grote verlies aan schepen en manschappen bij de geallieerden, bij de gevechten van 27 februari tot 1 maart in de Javazee, werd bij latere zeegevechten in de Pacific, zoals de zeeslagen om Guadalcanal (13-15 november 1942) of de enorme slag in de Golf van Leyte (23-26 november 1944) aan geallieerde kant niet meer overtroffen. <http://Historiek.net>.

Boekbespreking, e-Books, CD & DVD, Presentatie & Signeren

Het koffertje van mijn moeder – Martje Saveur.

Herinneringen aan Indië. Voormalig Nederlands-Indië: Holland met palmbomen, mannen in witte tropenpakken, theevisites op zondag, oude luxe auto's in paradijselijke landschappen. Zomaar wat oude foto's, waarvan de mensen die erop staan nog geen flauw idee hebben wat hen te wachten staat. Dat een comfortabel leven plotseling kan omslaan in een regelrechte hel. Na de bevrijding keert de moeder van de schrijfster met haar dochters terug naar het kille Nederland. Als enig bezit een koffertje. Door de jaren heen gaat het koffertje mee met iedere verhuizing, waar het opnieuw achterin een kast wordt gezet; afgesloten, zoals altijd. Het koffertje doet mee aan het Indisch zwijgen. Pas na jaren, na de dood van haar moeder, durft Martje het koffertje te openen. Er komen brieven uit, paspoorten, voedsel-

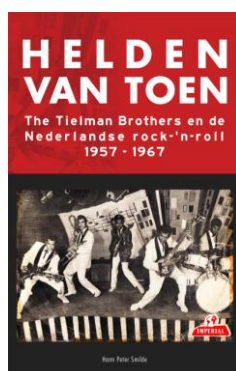

bonnen, telegrammen, menukaarten van de boot waarmee ze naar Nederland kwamen en andere documenten. Martje besluit haar ouders achterna te reizen om zo de puzzelstukjes aan elkaar te passen. Met een terugblik van nu en herinneringen van toen laat zij

zien hoe oorlog het leven van mensen op hun kop zet en zelfs bij de allerkleinsten diepe sporen nalaat. Maar ook dat ondanks alles de liefde van moeders voor hun kinderen altijd overeind blijft staan en kracht geeft om vol te houden en weer opnieuw te beginnen. *Adviesprijs: € 17,50.*

Helden van toen – Harm Peter Smilde.

De broers Reggy, Ponthon, Andy en Loulou Tielman zijn de ongekroonde pioniers van de Nederlandse rock- en popmuziek. In de jaren vijftig van de vorige eeuw kwamen zij met hun versie van de revolutionaire

Rock & Roll vanuit Indonesië naar Nederland. Ze hebben overal lak aan en stappen gewoon met hun gitaar met drie akkoorden het podium op. Voor de lol, voor het geld en voor de meisjes. Helden van toen neemt je mee in hun verhaal naar hun tijd. Naar een Nederland dat maatschappelijk en cultureel op de helling staat, waar de jonge generatie voor eigen rechten gaat opkomen en een eigen identiteit opeist. Naar de rauwe randen van de Rock & Rollclubs in Duitsland, waar The Tielman Brothers vooral optraden.

Naar die helden van toen die een ereplaats verdienen in onze muziekgeschiedenis van nu. *Dit boek verschijnt begin september. Adviesprijs: € 19,95.*

Indonesisch – Wat & hoe taalgids. Dit gidsje is een prima taalhelp voor op reis. Met ruim 4000 woorden en zinnen sta je niet met een mond vol tanden. In

een eethuisje vlot de rekening vragen, een gesprekje aanknopen, met deze taalgids moet het lukken. In veel hoofdstukken is een kleine alfabetische lijst van termen opgenomen, inclusief duidelijke aanwijzingen voor de uitspraak. Bovendien kun je het gebruiken als eerste hulpmiddel bij het leren van de taal. De Hoe & Wat gidsen staan al meer dan 75 jaar bekend om hun kwaliteit en volledigheid. *Deze gids verschijnt begin september. Prijs € 6,99.*

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel, tenzij anders vermeld

VAN STOCKUM
INTERNET BOEKHANDEL

www.vanstockum.nl

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië

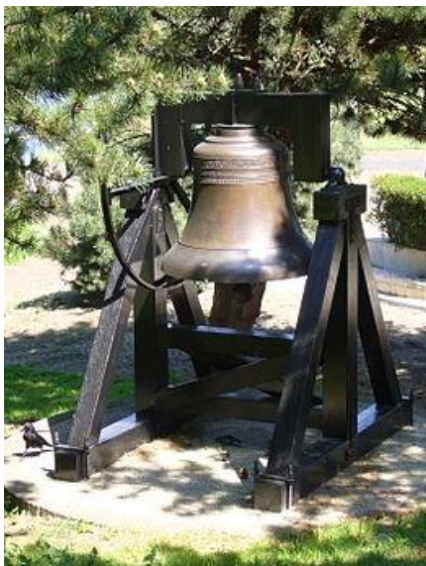
Neem eens een kijkje in de **uitgebreide boekenwinkel** van Historiek.net:

<https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Herdenkingen en korte berichten

Geen uitgebreid overzicht herdenkingen

In tegenstelling tot voorgaande jaren zal NICC Magazine GEEN overzicht meer plaatsen van (bijna) alle herdenkingen in binnen- en buitenland ter gelegenheid van de Indië-Herdenking op 15 augustus. Ondanks alle oproepen om meldingen van de eigen herdenkingen ontving de redactie nauwelijks enige respons met betrekking tot deze rubriek.

De redactie was elk jaar zeker drie dagen bezig om alle websites van de organisaties af te speuren naar nieuwe en accurate gegevens. Daarbij kwam ook nog dat wanneer er ondanks de betrachte zorgvuldigheid toch iets aan de aandacht was ontsnapt of er een foutje in was geslopen, de redactie een zeer verontwaardigde mail kreeg over deze fout. Dit heeft ons doen besluiten om deze rubriek, hoe jammer wij dat ook vinden, geen ruimte meer te bieden in ons NICC Magazine. De herdenkingen die ons wel worden toegestuurd door enkele organisaties (en dat ook trouw elk jaar doen) zullen wij een plaats geven bij deze rubriek Korte Berichten.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Herdenking Duinzichtkerk, 13 augustus

Op Zondag 13 augustus organiseert de Haagse Gemeenschap van Kerken in samenwerking met de Duinzichtkerk het einde van de 2^e Wereldoorlog in voormalig Nederlands-Indië. Dit jaar staan twee verhalen centraal:

1. De scheepsramp met de Junyo Maru waarbij 5600 opvarenden om het leven kwamen, waaronder 1400 Nederlandse, Amerikaanse Molukse en Britse krijgsgevangenen en 4200 Indonesische dwangarbeiders, zg. Romusha's.
2. Het tragische lot van de Romusha's die door de Indonesische nationalistengerekrueteerd werden. In de laatste fase van de oorlog werden zij onder dwang door de Japanners naar andere delen van Azië overgebracht om er slavenarbeid te verrichten.

Tevens wordt het boek 'Helend Herdenken' gepresenteerd en is na afloop van de ceremonie te koop voor € 17,95. Hierin worden de namen vermeld van de slachtoffers, die met veel moeite konden worden getraceerd. Aanvang van de herdenking om 16.30 uur in de Duinzichtkerk, Van Hogenhoucklaan 89, Den Haag.

Herdenking in Stadhuis Nijmegen, 14 augustus

Op 14 augustus herdenkt de Indische gemeenschap in het Rijk van Nijmegen voor de 12^e keer de capitulatie van Japan. Thema dit jaar zijn de ervaringen van de spijtoptanten en achterblijvers. Sprekers zijn Hilda Breitkopf, die vertelt over de lotgevallen van haar ouders die pas in 1964 naar

Nederland kwamen en Vilan van de Loo die vertelt over de situatie van de Indo-Europeanen die zijn achtergebleven. Muzikale omlijsting door het Salatiga Kwartet. De plechtigheid begint in de Raadzaal om 19.30 uur en duurt tot ca. 21.00 uur (zaal open om 19.00 uur). Stadhuis Nijmegen, Korte Nieuwstraat 6, Nijmegen.

Herdenking in Zwolle, 15 augustus

Thema in Zwolle dit jaar: "De kracht om te overleven". De kracht die mensen vinden om zich staande te houden en te overleven ten tijde van oorlog, de Japanse bezetting en de Bersiap, om vervolgens bij aankomst in Nederland niet bepaald een warm welkom kregen. Een periode vol herinneringen, sommige leuk, maar veel andere verdrietig, emotioneel, pijnlijk. Meestal gehuld in het zogenoemde Indisch Zwijgen. Verhalen van mensen binnen en

buiten de Jappenkampen maken de geschiedenis persoonlijk. 75 jaar na de inval in Indië herdenken we een tijdperk vol geweld, angst, intimidatie, twijfel, dreiging en boosheid. De herdenking begint om 19.30 uur (svp om 19.15 uur aanwezig), einde ca. 20.30 uur, bij het monument in Park Eekhout aan de Burgemeester van Roijen-singel in Zwolle.

Herdenking Rotterdam, 15 augustus

De regio Rotterdam herdenkt de capitulatie van Japan aan de Vlaggenparade bij het Indisch Monument. Om 10.00 uur is er inloop met koffie en thee in 'Brasserie Water' op de hoek van

de Schiedamsedijk en Boompjes, waarna om 10.25 uur de over-

steek gemaakt wordt naar de Vlaggenparade aan de overkant. Daar wordt het officiële gedeelte gehouden met sprekers: Mw. Thérèse Woltering, Burgemeester Joost Eerdmans en een verhaal en muziek van Wieteke van Dort. Eveneens een muzikale bijdrage van de zanger Mark Lotterman. Vanaf 11.30 de ceremoniële bloemlegging, gevolgd door een informeel samenzijn in 'Brasserie Water' tot de afsluiting om 12.30 uur.

Herdenking Bronbeek, 19 augustus

Bij deze herdenking worden de slachtoffers van de beruchte dodenspoorlijnen (Birma-Siam en Pakan Baru) herdacht. De plechtigheid begint om 11.00 uur. Na de herdenking presenteert Martje Saveur het boek "Het koffertje van mijn moeder" (zie vorige pagina) en vertelt veteraan Loek Banning

over zijn belevenissen aan de Birma-Siam Spoorweg. Wilt u gebruik maken van het Indisch Lunchbuffet, meldt u zich dan aan via het aanmeldformulier op: <http://www.shbss.org/herdenking-2017/> Op deze website tevens meer informatie. De kosten voor het lunchbuffet bedragen € 13,50. De ceremonie vindt plaats op Landgoed Bronbeek, Velperweg 147, Arnhem.

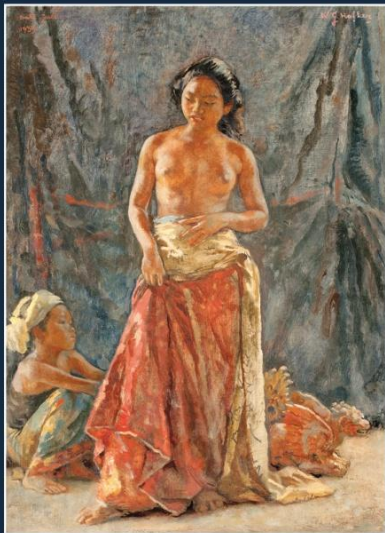
Een mooie geste

Minister-President Mark Rutte heeft op vrijdag 14 juli bij de aanvang van het zomerreces aan alle bewindslieden van zijn kabinet 'De Tolk van Java' van Alfred Birney meegegeven om in de vakantie te lezen. Hoezo de Indische kwestie leeft niet bij de politiek.....

ZEEUWS VEILINGHUIS

**GEVRAAGD:
INDISCHE SCHILDERIJEN**

W. G. Hofker (1902-1981)
Hamerprijs: € 600.000,-

Herengracht 74, 4331 PX Middelburg
Tel. 0118 - 650 680
WWW.ZEEUWSVEILINGHUIS.NL

(advertentie)

LIKE onze nieuwe facebookpagina
<https://www.facebook.com/IndischCentrumNICC/>

Aanvragen Backpay sluit 1 januari 2018

De uitkeringsregeling Backpay is ingesteld op 24 december 2015 door de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) in overeenstemming met Het Indisch Platform. Deze regeling gold aanvankelijk tot 1 januari 2017, maar is door de Staats-secretaris verlengd tot 1 januari 2018. Aanvragen voor deze regeling dienen uiterlijk op 1 januari 2018 zijn ontvangen bij de afdeling Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen (V&O) van de Sociale Verzekeringsbank. Aanvragen die daarna worden ontvangen kunnen niet meer in behandeling worden genomen.

Wie komen in aanmerking

De uitkeringsregeling Backpay is bedoeld als morele genoegdoening voor KNIL-militairen en ambtenaren in dienst van het Nederlands-Indisch Gouvernement die op 15 augustus 2015 nog in leven waren en geen (volledig) salaris hebben ontvangen over de oorlogsjaren.

Als rechthebbende op of na 15 augustus is komen te overlijden, kan een aanvraag door de erfgenamen worden ingediend.

Uitzonderingen

De Uitkeringsregeling Backpay voorziet in de mogelijkheid voor een toekenning op grond van een hardheidsbepaling. Deze bepaling is bijvoorbeeld toegepast op personen met werkzaamheden die volledig of voor een groot deel werden gesubsidieerd door het Nederlands-Indisch Gouvernement

Hierbij kan gedacht worden aan onderwijzend personeel in het gesubsidieerde particulier onderwijs en aan verplegend personeel in een aantal gesubsidieerde particuliere ziekenhuizen.

De hardheidsbepaling kan niet worden toegepast op personen die voor 15 augustus 2015 zijn overleden.

Wat wordt uitgekeerd

De Backpay uitkering bestaat uit een eenmalig belastingvrij bedrag van 25.000 euro. Dit bedrag is niet van invloed op een Nederlandse huur- of zorgtoeslag van de voormalige ambtenaar of militair en heeft geen gevolgen

voor zijn of haar WUV-, WUBO-, AOR- of WIV-rechten. De afdeling Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen heeft inmiddels meer dan 5100 personen onderzocht op een mogelijk recht op de Uitkeringsregeling Backpay. Tot en met juli 2017 is de Backpay-regeling 577 keer toegekend. 137 van die personen wonen in het Buitenland.

Aanvraag indienen

Een informatiefolder, aanvraagformulier en informatie over het Backpay-beleid zijn beschikbaar op de website: www.svb.nl/wvo, of kunnen worden aangevraagd bij de afdeling Verzetsdeelnemers en Oorlogsgetroffenen van de Sociale Verzekeringsbank, Postbus 9575, 2300 RB Leiden. Tel: 071-5356888, of via e-mail: info.wvo@svb.nl.

Wilt u blijk geven van uw waardering voor NICC Magazine en het vele werk dat wij hiervoor maandelijks verrichten? Maakt u dan een vrijwillige donatie over op ons bankrekeningnummer NL39 RABO 0129 2168 36, t.n.v. NICC te Den Haag. Dank u wel.

Moluks herdenken 15 augustus

Ieder jaar zijn ze er weer. De Molukkers die op 15 augustus in alle vroegte per bus vanuit de Molukse wijk in Lunteren koers zetten in de richting van het Indisch Monument in Den Haag. Om te herdenken dat in 1945 het officiële einde van de Tweede Wereldoorlog plaatsvond. Minggus

Latul en zijn zus Ietje Gerrits-Latul hebben veel om te herdenken. Hun gedachten gaan uit naar hun vader Elsama Latul, oom Ama. Hij hoorde bij een groep van 28 KNIL-militairen die in 1944 uit Japanse krijgsgevangenschap wisten te ontsnappen. (Museum Maluku)

Straatnamen Batavia toen en Jakarta nu

Tijdens de koloniale tijd was *Batavia* de hoofdstad van Nederlands-Indië, en nu is het onder de naam Jakarta de hoofdstad van Indonesië. Na de Indonesische onafhankelijkheid zijn veel straatnamen in de stad veranderd. In dit artikel een overzicht van meer dan 800 oude en nieuwe straatnamen.

Waar er in boeken en op internet allerlei overzichten bestaan van de oude straatnamen van *Bandoeng*, is dat bij *Batavia* veel minder het geval. Het overzicht is daarom grotendeels gebaseerd op het vergelijken van oude en nieuwe kaarten. Voor links naar oude kaarten en andere bronnen, zie onderaan.

De lijst van straten hieronder is gebaseerd op de omvang van de stad Batavia aan het einde van de koloniale tijd, op basis van kaarten uit de jaren 30 en 40 van de vorige eeuw. Naast de oude stad van **Batavia** (*Kota Tua*, op de grens van West- en Noord-Jakarta) waren ook de voorsteden **Weltevreden** (nu is dit Centraal-Jakarta) en **Meester Cornelis** (nu *Jatinegara* in Oost-Jakarta) op

dat moment inmiddels onderdeel van de gemeente Batavia. Ook de haven van **Tandjoeng Priok** (*Tanjung Priok* in Noord-Jakarta) was al aangelegd.

Straatnamen

Bijna alle straatnamen beginnen nu met *Jl.*, wat een afkorting is van *jalan* (straat/weg/laan). Sommige steegjes worden aangeduid als *Gg.*, een afkorting van *gang* (gang of steeg). Het Indonesische woord voor park is *taman*, en dit woord wordt in veel gevallen ook gebruikt voor pleinen. Met kleurcodes is aangegeven in hoeverre de straatnaam is veranderd.

- Groen (■) betekent dat de straatnaam gelijk is gebleven en alleen de spelling eventueel is veranderd en Nederlandse woorden als -weg of -laan zijn vervangen door het Indonesische '*jalan*'. In sommige gevallen is het woord '*Raya*' toegevoegd, wat 'hoofd(weg)' betekent.
- Geel (■) betekent dat de straatnaam veranderd is

maar toch nog min of meer hetzelfde betekent, bijvoorbeeld doordat de naam letterlijk vertaald is of doordat er een woord is toegevoegd.

- Rood (■) betekent dat de straatnaam helemaal is veranderd.

Alle straatnamen zijn alfabetisch gerangschikt onder de oude (Nederlandse) straatnaam: [A](#) | [B](#) | [C](#) | [D](#) | [E](#) | [F](#) | [G](#) | [H](#) | [I](#) | [J](#) | [K](#) | [L](#) | [M](#) | [N](#) | [O](#) | [P](#) | [Q](#) | [R](#) | [S](#) | [T](#) | [U](#) | [V](#) | [W](#) | [X](#) | [Y](#) | [Z](#) | [missende straatnamen](#) | [kaarten en bronnen](#)

De straten zijn gesorteerd op alfabetische volgorde voor de oude (Nederlandse) naam. Voor het alfabetiseren zijn woorden als 'Gang' en 'Laan' en tussenvoegsels van achternamen (bijvoorbeeld 'van der') niet meegenomen. Zo staan dus bijvoorbeeld zowel de Van der Lijnstraat als de Gang Lindeteves onder de 'L'.

Lees verder op de website van 'In De Archipel' via:

<https://indearchipel.com/2017/05/24/straatnamen-batavia-jakarta/>

Wilt u blijk geven van uw waardering voor NICC Magazine en het vele werk dat wij hiervoor maandelijks verrichten? Maakt u dan een vrijwillige donatie over op ons bankrekeningnummer **NL39 RABO 0129 2168 36**, t.n.v. NICC te Den Haag. Dank u wel.

Recept

Garnalen met peultjes

Dit keer eens een verrukkelijk Chinees recept, dat u zeker nog eens zult maken. Heel eenvoudig en snel klaar, zoals vaak in de Chinese keuken. Lekker met rijst of bami.

Ingrediënten:

3 dl. visbouillon, 500 gr. rauwe tijgergarnalen (mag uit diepvries), 300 gr. peultjes, 3 tenen knoflook, 2 el. oestersaus, 1 tl. gemberpoeder (djahé), 1 tl. maïzena, 1 tl. witte basterdsuiker, 1 el. droge sherry (witte wijn mag ook), 1 el. water, 1/2 tl. sesamolie, snufje zout, 1 el. olie om in te bakken, het groen van 1 lente-uitje om te garneren.

Bereiding: Doe de visbouillon in een braadpan en breng aan de kook. Voeg de tijgergarnalen toe en breng opnieuw aan de kook.

Laat ca. 2 minuten doorkoken tot de garnalen mooi roze zijn. Haal de garnalen met een draadschep uit de bouillon en zet dit even weg. Bouillon laten afkoelen en in

een schone glazen pot in de koeling zetten voor een volgend gebruik. Hak de knoflook zeer fijn. Neem een wok en verhit hierin de olie. Doe de gehakte knoflook erin en na ca. 10 seconden de peultjes erdoor scheppen. Nu de gemberpoeder, sherry en de oestersaus erdoor. Alles goed omscheppen op hoog vuur. Na ca. 2 minuten de garnalen erbij doen en goed omscheppen. Maak een papje van het water, de maïzena en de suiker en voeg dat toe. Vuur half hoog en nu de sesamolie erbij doen en direct serveren. Strooi er wat fijngesneden ringetjes groen van de lente-ui overheen. Lekker met witte rijst. **Selamat makan.**

CREAPRO
VERTALINGEN

Den Haag

*Vertalingen vanuit en naar alle moderne talen
Speciaal: technisch, medisch, juridisch en creatief
Schrijven van uw memoires, brochures en andere teksten*

SINDS 1989 VERTALERS & GHOSTWRITERS
DIE U ZORGEN UIT HANDEN NEMEN

Tel: 070-362 05 89 - 06-83205997

W: www.creapro.myplaces.nl @: creapro@worldonline.nl

VERTAALWERK & GHOSTWRITING

(advertentie)

Just4Kids... voor iedereen van 6 tot 16 jaar

Korte berichten

Gezocht: Jong talent

In de rubriek "**Just4Kids**" hebben we eerder al aandacht besteed

aan jong talent. Zo plaatsten we een artikeltje over twee meisjes die Indonesische dansen leerden en verder ook een stukje over een drumtalentje. Heb jij nou ook zo'n talent? Kan je goed gitaarspelen en treed je ook op? Of ben je een

tenniskampioen in de dop, een goed biljarter of kan je heel goed dansen of zingen? Misschien ben je wel een hele goeie chef-kok, of ben je een kunstschilder of een fotograaf in de dop. Misschien ook wel een..... Kortom, alle jonge

You've got talent? tell us about it

supertalenten van ca. 6 tot ca. 16 jaar oud willen we voor het voetlicht zetten. En wij willen dat aan iedereen vertellen. Als je zelf niet zo heel goed kan schrijven, vraag dan of jouw ouders een stukje willen insturen met een fotootje erbij. Of je stuurt jouw verhaal gewoon in je eigen woorden naar de redactie, dan maken wij er samen met jou een echt leuk artikel van. **Stuur je reacties dan naar:**

info@indisch-centrum-den Haag.nl **DOEN HOOR....!!!**

Recept **Bang-bang kip**

Dit beroemde Chinese gerecht zal bij de kids zeker in de smaak vallen, maar ook de volwassenen zullen hiervan genieten.

Ingrediënten:

500 gr. kipfilet, 1 komkommer, 1 klein blikje gesneden bamboeshoots.

Voor de saus:

1 grote rode ui, 4 el. tahin (sesampasta) (Bio-afdeling of reformwinkel), 1 el. lichte soja-saus, 1 el. witte wijn-azijn, 3 tenen knoflook uit de knijper, 1 lente-uitje, 1/2 el. lichtbruine

basterdsuiker of riet-suiker, 1,5 tl. gemberpoeder, snufje zout, 1 tl. versgemalen 4-seizoenen peper.

Bereiding:

Doe de kipfilet in een pan met precies zoveel water dat het net onderstaat. Voeg de bamboeshoots toe en doe hier wat zout en peper naar smaak bij. Breng aan de kook en laat dan op laag vuur ca. 20 minuten zachtjes pruttelen. Neem dan de kipfilet met de bamboeshoots uit de bouillon en bewaar beide apart. Snijd de komkommer in gelijke delen van ca. 10 cm. Halveer deze in de lengte en verwijder de kern.

Leg de helften met de platte zijde naar onder en snijd deze in de lengte in dunne repen (linten). Snijdt de wat afgekoelde kipfilet ook in ongeveer evengrote linten als de komkommer. Meng nu vier el. van de bouillon met de tahin en de sojasaus tot het een mooi glad papje is. Voeg nu de overige ingrediënten van de saus erbij. Schil de ui en halveer deze. Snijd dan halve ringen. Verhit nu een klein scheutje olie in de wok. Fruit hierin de halve uienringen en doe dan de saus erbij. Breng dit tegen de kook aan (bij het eerste prutteltje het vuur helemaal laag). Schik nu de linten komkommer op de borden, drapeer de kipfilet

met bamboeshoots er overheen, overgiet met de saus en garneer met wat fijngesneden ringetjes lente-ui en evt. wat sesamzaadjes. Evenals het vorige recept lekker met witte rijst of bami.

Selamat makan.

Boeken, e-books/cd-dvd

Nog steeds vanwege de vakantie in plaats van een paar boek-besprekingen een LINK naar de boekenpagina van Boekenberg, waar de tien beste boeken staan die door de KINDERJURY van 2017 zijn uitgekozen als beste boeken van het jaar. Neem gerust een kijkje en als je op het plaatje klikt, kom je op de beschrijving van de inhoud. Wil je een boek hebben? Dan kun je het eenvoudig bestellen. Hier komt de LINK: <http://www.boekenberg.nl/product-categorie/kinderjury/>

**Help NICC Magazine aan
nieuwe abonnees**

**Verras uw familielid, vriend,
kennis of collega met een
GRATIS ABONNEMENT**
info@indisch-centrum-den Haag.nl

Links 4 Kids

**Heel veel leuke LINKS
voor kinderen, maar niet
alleen voor kinderen:**

Doorlink-website naar tal van Indische en Indisch gerelateerde websites, blogs, personen en onderwerpen.
<https://linkenindisch4ever.wordpress.com/>

Website over online **geschiedenis** van, voor en met Indische Nederlanders.
<http://www.indischhistorisch.nl>

Informatie over **schoolspelletjes** over het voormalige

Nederlands-Indië.
www.gastdocenten.com

Indisch Herinneringscentrum
Bronbeek
www.indischherinneringscentrum.nl

Indisch Museum, een digitaal museum over Nederlands-Indië:
<https://indischmuseum.wordpress.com>

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 augustus. www.indieherdenking.nl

Een **Indische start-pagina voor de jeugd**: <http://suara-baru-kecil.jouwpagina.nl>

De **Jeugdwebsite** van de Nederlandse Oorlogsgravenstichting (Ned.-Indië).
http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?go=home.personen@pag_enr=1

Info over boeken, artikelen, TV- en radiodocumentaires plus LINKS naar sites betreffende het Pakan-Baroe Spoorweg drama.

<http://pakanbaroe.my-free.website/>.

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland. <http://www.taman-indonesia.nl>

Koorenhuis - Den Haag, cursussen en workshops voor muziek, dans, kunst en theater. <http://www.koorenhuis.nl>

Een informatieve website met heel veel **Theatervoorstellingen**, overal in Nederland en voor iedere leeftijd.
<http://www.kindertheater.nl/>

Kunstbende, Een landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar.
<http://www.kunstbende.nl>

Jeugd Startpagina "Open Start" <http://jeugd.openstart.nl>

Weblog "Indische Jeugd-letteren" Blog van Marjorie van Putten:
<http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/>

Villa Zebra, landelijke jeugd-organisatie
<http://www.villazebra.nl>

Young Adult Books, website met boekrecensies en webshop over boeken voor middelbare scholieren.
<http://www.youngadultbooks.nl/>

Jeugdbieb, leuke en informatieve website. <http://www.jeugdbieb.nl>

Cultuur, Jeugd, Sport en Media in Vlaanderen, website met van alles.
<http://www.cjsm.vlaanderen.be>

Kinderboekenpraatjes. Veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdsgroep.
<http://www.kinderboekenpraatjes.nl>

Website **Indische Jeugdboeken**, compleet met een bestellink.
<http://www.antiquariaat-anna.nl/boek/kameleonboeken>

Column: Indowar

Door: Chantal Snijders Merkelbach

In mijn vorige column schreef ik over wat afgekorte termen als afgeleide vormen van het woord "INDO" (In Nederland Dubbel Opgevoed / In Nederland Door Omstandigheden). Kent u de term "Indowar" al? (Ik geef liever geen oordeel over deze termen. Zie het slechts als bijzondere uitingsvormen). Er lijkt zelfs een generatie ontwikkeling in allerlei termen te zitten... Nog even en er ontstaat een "Indo-termenboek".

De term "Indowar" werd uitgelegd als een soort term, waarbij kenbaar wordt gemaakt hoe verwarrend het Indisch-zijn is. Deze term ving ik op, tijdens een evenement "de Indische Tuin" in

2015 in Utrecht. Ik herinner me dat ik te laat was en niet omdat ik van pelan pelan was te laat te komen, maar de straten (Dreef 1 t/m 100 – echt niet overdreven!) leken zoveel op elkaar en Tom (de navigator) liet mij even in de steek. Ik kwam dus verlaat een bijeenkomst binnen en stapte in een zaal tijdens een interactie tussen een aantal BI-ers en het publiek. En met een bescheiden lachje manoeuvreerde ik mijn billen tussen wat oudere dames op de eerste rij. Het woord "Indowar" triggerde mij gelijk en ik wilde ook opeens mijn eendenei kwijt.

Trots vertelde ik dat ik onlangs had vernomen dat mijn roots niet

alleen in Bandung maar waarschijnlijk ook in Ternate liggen (dat achteraf anders bleek) en herinner mij dat Yvonne Groeneveld alsof ze een tante van mij was, de presentator erop wees om mij als dame ook even aan het woord te laten. En kreeg de microfoon naar mij toegeschoven. Ik bedankte haar met een opnieuw bescheiden glimlach en knikkend hoofd, keek verlegen naar de oudere dames naast mij en ik en maakte helder dat ik het belangrijk vind dat onze generatie "de wikkels der ingewikkelden kan ontwikkelen".

Mijn woorden en mening leverden me uiteindelijk weinig reacties op en de camera bleek al uit te staan,

maar het leverde mij wel een netjes opgevouwen briefje op van een oudere dame rechts van mij, waar een tekst op stond van een Indisch lied "die nog moet gezongen of uitgegeven worden" en een goed gesprek met Martijn Grootendorst van "Indisch Zwijgen aan me hoela".

Nu, twee jaar later, al wetende roots in Bandung (Padalarang) te hebben maar geen roots in Ternate te hebben maar wel in Tuhaha (Saparua), vind ik mijn Indische Molukse achtergrond inmiddels niet meer zo verwarrend en ingewikkeld als toen. Na meerdere verkregen antwoorden voel ik me dus niet meer zo "Indowar". En hoor ik mijn zoon (toen 11 jaar) tijdens een interview met Armando Ello nog zeggen: "In Nederland door Oorlog". Slik. Dat klinkt wel anders dan In Nederland Dubbel Opgevoed of In Nederland Door Omstandigheden.... Als ik hem (inmiddels als dertienjarige) vraag naar hoe hij de term "Indowar" ziet, zegt hij: "Bedoel je Indo's in de tweede wereldoorlog?". Nee, bij hem is er geen verwarring. Helder als het maar zijn kan.

Net zo helder als het feit dat we dit jaar al ruim 75 jaar herdenken. Ik schrijf bewust *ruim 75 jaar*, want immers begon de Japanse aanval al in december 1941. En dit herdenken doen wij op allerlei wijze en plekken. Even wil ik graag stil staan bij de mensen die niet naar herdenkingsplekken (kunnen) gaan of geen plek en datum nodig hebben om te herdenken. En iedere dag weer herinnerd worden aan pijnlijke herinneringen.

Sommigen koppelen een pasar aan georganiseerde Herdenkingsdiensten, anderen maken er een herdenkingssymbool voor op Facebook, zodat wij onze trots en eerbetoon op die wijze kunnen tonen. Allerlei vormen passeren de revue op de (Social) Media. Wat

maakt dat wij niet allemaal samen komen op een plek? Is de vraag die bij me opkomt...

Zelf voel ik me verbonden met de Herdenkingsdienst gehouden op de Boompjes bij de Vlaggenparade in Rotterdam. Maar sinds mijn kennismaking met Bert van Wissenburg waar ik mijn eerste "Melati-broche" van kreeg, voel ik me ook verbonden met Herdenkingscentrum Bronbeek in Arnhem en op dit moment bestaat er (helaas) nog geen Nederlands Indisch Cultureel Centrum in Den Haag. Monumenten, symbolen, diensten... Misschien bezoek ik ze komende jaren gewoon allemaal

Mijn tante Xenia

een keer? Uiteraard snap ik dat er natuurlijk ook mensen herdenken op plekken die dicht bij huis zijn, maar toch, ga ik altijd uit van het motto dat door samenwerking verbondenheid bestaat. Het is niet zo, dat ik de term Indowar niet goed vindt, integendeel. En ik wil ook niet de ingewikkelde geschiedenis ontkennen, het is meer, dat ik vind dat we moeten blijven staan waar we voor staan. Voor erkenning. Gerechtigheid, punt. En dit geldt ook voor de mensen uit Ambon.

Als Systemisch Werker, heb ik geleerd dat je ook kunt voelen of je je wel of niet "gegrond" voelt. Misschien denkt u, wat is dit voor vaag abracadabra gedoe..., maar desalniettemin, zijn het feiten dat je echt kunt ervaren of je je voelt zweven of echt kan ervaren dat je met beide voeten op de grond staat. Ik heb deze oefening met meerdere (Indische/Molukse/kleurrijke/witte) mensen gedaan. Grond oefeningen zijn hier een mooi voorbeeld van. Op welke grond voelen wij ons namelijk het meeste thuis als Nederlands Indië niet meer bestaat? Of als Molukkers hun eigen wijken hebben ontwikkeld in een land waar hun beloofd werd terug te keren naar hun moederland? Of is het vaderland?

Christie Haalboom mede oprichter van de herdenkingsdienst in Rotterdam, heeft in haar Blog alvorens de start van de Indo-Documentaire deze ervaring met grond oefening als volgt helder omschreven: Transcultureel Systemisch watter? Het komt er volgens mij op neer dat mensen met een transculturele achtergrond tegen bepaalde issues aan kunnen lopen, die voortkomen uit het feit dat ze onderdeel zijn van verschillende culturen, die soms lastig te verenigen zijn. Om het te illustreren wees Chantal, in dit geval, drie tegels op het speelveld aan waar we langs wandelden. Nederland, Indonesië en ten slotte Nederlands-Indië. Ze vroeg me in Nederland te gaan staan en te vertellen wat ik voelde. Nu sta ik best open voor dit soort inzichten, maar wat volgde had ik niet meteen verwacht. Zodra ik ging staan zogen mijn voeten zich aan de grond. Er ging een tinteling van mijn kruin richting mijn tenen. Ik stond. Punt. Vervolgens moest ik in Indonesië gaan staan. Daar stond ik relaxt, niet bijzonders, ik voelde me prima, maar had geen specifieke sensatie. Dat was heel anders toen ik in Nederlands-Indië ging staan. Ik verplaatste me

weer en vervolgens voelde ik de grond niet meer. Ik bleef erboven zweven. Ik kon de grond observeren, ik kon me er over verwonderen, ik wist dat het er was, maar ik voelde het niet. Bizar toch?

Chantal kon het duiden en vond het helemaal niet raar dat ik het precies zo voelde: Nederlands-Indië is er immers niet meer.

Vaak vraag ik mij af in hoeverre "wij" ons ooit erkend zullen gaan voelen. Ik zie bijvoorbeeld mijn vader als een gedwongen spijt-optant. Wat hebben wij nodig om ons gegrond te voelen, erkend te voelen? En hoeveel strijd leeft er nog in ons voort, die leidt tot allerlei nare aanvallen op communicatief niveau?

Hoe kunnen wij ons als Indische Nederlanders en Molukkers al dan niet gecombineerd en wel of niet hier geboren, ons totaal verbonden voelen met elkaar, als er door de verplaatsingen van "daar naar hier" het gevoel kunnen hebben de weg kwijt te zijn tussen vaderland en moederland..? We zijn toch geboren uit een vader en een moeder?

Deze gedachten en vragen hebben er bij mij toe geleidt om eens uit te zoeken wat er bijvoorbeeld het verschil is tussen de definities "moederland" of "vaderland". Het bijzondere is dat als ik dit vraag aan mijn (Hollandse) man hij als antwoord geeft: "Volgens mij is dit gewoon hetzelfde, maar is het in de volksmond zo ontstaan".

Volgens Wikipedia zijn deze formuleringen iets anders:

Moederland: "Een moederland is een staat die een "ouderlijke" vorm van voogdij uitoefent over een of meerdere staten, die het heeft gesticht of onderworpen met een koloniaal statuut, vooral wanneer die geacht worden inferieur te zijn en dus "beschaafd" en / of tot het ware geloof bekeerd moet worden".

Vaderland: "1: land van herkomst, 2: land van geboorte. 3: land van oorsprong". Waarbij Wikipedia eindigt met als slotzin: "Thuisland dat voor de bevolking vaak een belangrijkere betekenis heeft"

Mijn zoon in jongkok-houding

Goed. Waar leidt deze column toe? Ik hoop opnieuw op verbinding en herkenning en ik mag misschien wel te idealistisch dromen dat een herdenkingsdienst ooit er voor kan zorgen dat we allemaal als Indische en Molukse mensen in Nederland op 1 plek samen mogen komen. Hoe zou dit zijn als we op 15 augustus 2020 met zijn allen in Nederland samen zouden kunnen komen? Alle organisaties, alle betrokkenen, die allemaal geboren zijn of voorouders hebben in Indonesië of Nederlands-Indië?

Ik nodig u uit. Niet op een georganiseerde dienst op 15 augustus 2020 maar wel om uw reactie te geven op deze column. Gewoon, omdat ik meer ben dan een pinda.

Wilt u reageren op deze column? Schrijf mij gerust een mail op zwaanzinnig@outlook.com. Ik raak graag in gesprek met u. Ook als ik geen antwoorden heb. Gewoon vanuit verbondenheid en sama sama gevoel.

Voor mij is een moederland en een vaderland hetzelfde. Alleen is dit niet alleen Nederland, maar ook Indonesië. Nederlands-Indië bestaat niet meer. Alleen leeft het nog wel voort in mij, waar ik ook ben, waar ik ook leef en dit geef ik graag door aan mijn kinderen.

Als wereldburger mag ik mij gelukkig prijzen mij in meerdere vakantielanden thuis te voelen. Ook denk ik aan mijn tante Xenia Merkelbach (foto vorige pagina) die met haar man Gerard een klein Indisch thuis-zijn gecreëerd hebben in Frankrijk. Mensen die hen kennen weten dat het Indo of Maluku hart altijd in jouw hart zit, onze kinderen weerspiegelen waar zij zich thuis voelen. Hoe mooi is dit?

Dit doet mij denken aan een foto van vakantie-avond in Italië, waar we als gezin in een oer-Hollandse caravan, ons jongste zoontje in deze "jongkok" houding een slokje drinken neemt.

Of het nu Indisch of Indonesisch is, ja, ik voelde me op dit moment een trotse Indo! Dit jaar hebben mijn man en ik besloten een spaarpotje te maken om ooit met ons gezin naar Indonesië te kunnen gaan. Het land waar niet meer over gesproken wordt, maar waar ik nog wel het huis van mijn vader kan laten zien en het nog "onbekende" eiland van de roots van mijn moeder.

**Help NICC Magazine aan
nieuwe abonnees**
**Verras uw familielid, vriend,
kennis of collega met een
GRATIS ABONNEMENT**
info@indisch-centrum-den Haag.nl

Hoe herdenken jongeren op 15 augustus?

Door: Armando Ello

15 augustus staat in het teken van de Indie herdenking en staan we stil bij het einde van de 2de Wereldoorlog.

Nederlands-Indië was nog van Nederland en de oorlog was nog niet voorbij op 5 Mei 1945.

De laatste jaren zie je steeds meer de jonge generatie verschijnen op verschillende herdenkingen in heel Nederland. Te horen in speeches, lezingen, poëzie, spoken word of te zien in een bijdrage in kunstvorm zoals exposities, films, fotografie of gewoon aanwezig.

Ik moet bekennen dat ook ik pas sinds enkele jaren mij ben gaan interesseren om de herdenking bij te wonen.

Mijn werk als filmmaker en fotograaf heeft ertoe bijgedragen om de herdenking in Den Haag vast te leggen en zodoende ben ik in aanraking mee gekomen met de Indie herdenking. Tot die tijd wist ik niet waar 15 augustus voor stond. Terwijl ik mij al veel langer interesseer in het Indische verhaal. Mijn opdracht in opmaat naar de herdenking was om jongeren te interviewen over herdenken. Maar hoe moest ik dat doen? Ik weet er zelf niks vanaf?

Stel je een dergelijk scenario voor: "Hi, mag ik wat vragen? Het is over een paar weken 15 augustus, wat heb jij met de Indië-herdenking?" Als iemand mij dit op de man af zou vragen, dan sta ik met een bek vol tanden. Met mijn beschamend nihilistische kennis over het Indisch verleden kon ik daar geen zinnig antwoord op geven. En ik ben niet de enige. Het is niet onze schuld, maar ik vind die verantwoording tweeledig. De jongere generaties hebben het niet meegekregen op school. En voorouders hebben de Indische geschiedenis verzwegen.

Wij als jongere generatie zullen er dus naar moeten vragen of zelf gaan onderzoeken. De oudere generatie kan daar richting aan geven en daarmee meer en meer het zwijgen doorbreken. Het is niet altijd dat er perse over wordt verzwegen, want simpelweg werd er ook niet altijd naar gevraagd.

Nu kom ik terug op mijn eerdere opdracht Jongeren te interviewen. Welke vragen kon ik hun stellen? Want als we herdenken weet ik niet goed waar ik precies bij stil moet staan. Want ik denk dat we gaan herdenken als we weten waarom we herdenken. Het waarom is voor iedereen anders. Er wordt ons verwezen om te herdenken aan de slachtoffers van de oorlog, maar hoe zit dat dan met de slachtoffers van de oorlogen van nu?

Oké.. We herdenken dus de slachtoffers van het Nederlandse koninkrijk waar Nederlands-Indië toe behoorde. En dat geeft mij meer richting waar ik aan kan (her)denken. Hint: Mijn of jouw familie zou daar wel eens mee te maken kunnen hebben gehad. Wat dat verhaal precies is weet niet iedereen. Misschien wel dat ze hebben moeten vluchten naar Nederland vanaf '45 tot ruim in de jaren '60 en dat is het. Waar ik denk dat we op moeten inzoomen, is de familie. Onze familiegeschiedenis welke over 2 generaties lang een grijs gebied is gebleven. Hetgeen wat de groeiaantallen in opkomst naar de herdenking doet vermoeden is dat er meer erkenning komt voor die geschiedenis. We horen er steeds meer over wat daar is gebeurd en dat komt naar mijn inzien door een factor:

Niet alleen door overdracht door verhalen in boeken, video's, foto's

en sociale media maar door overdracht van verhalen in onze familie, omdat die verhalen de meeste impact maken op ons herdenken, over het verleden.

Met overdracht van verhalen van onze familie, raakt het ons meer wat er is gebeurd, begrijpen we meer wat onze voorouders hebben meegemaakt. We begrijpen beter wie we zelf zijn. Met de overdracht van verhalen van anderen begrijpen we een ander die hetzelfde heeft meegemaakt.

We beseffen dan dat we dankbaar mogen zijn dat wij de vruchten mogen plukken van het verleden. We tonen meer begrip en respect naar de ouderen, omdat zij overleefden. We herdenken de slachtoffers omdat onze voorouders honger hebben geleden en zij traumatische ervaringen met zich meedragen. Het raakt ons omdat we beseffen hoe fragiel ons leven is en dat we dankbaar mogen zijn dat we bestaan.

Ik beseef dat er van mij wordt gevraagd dat ik even stilsta bij het feit dat ik een overvloedig leven heb en geen honger ken. Dat ik respect toon voor een generatie die getekend is door een historie van leed. Dat slachtoffers zijn overleden en het leven van een andere mensen hebben gered waarin ik mijn leven te danken heb. Nu weet ik wat herdenken voor mij betekent en wat het kan betekenen voor een ander.

Dus stel ik jou deze vragen, omdat ik benieuwd ben hoe en of je iets hebt met de Indië herdenking?

Herdenk jij op 15 Augustus? Waarom herdenk jij? En hoe herdenk jij? Tenslotte: Waar herdenk jij? Jouw antwoord op:

<http://hoezoindo.nl/hoe-herdenken-jongeren-op-15-augustus/>

De Indische Agenda

LET OP! Sluitingsdatum kopij op 8 september 2017

T/m 10 september 2017 – Expositie: Nieuw licht. Het Indisch impressionisme van Bleckmann. Wilhelm 'Willem' Christiaan Constant Bleckmann, in 1853 in Batavia geboren als zoon van een KNIL-officier, wil van meet af aan schilder worden, maar verdient de kost als ambtenaar. Tijdens een verblijf in Nederland in 1877 volgt hij schilderlessen aan de Rijks-academie van Beeldende Kunsten in Amsterdam bij August Allebé. Hij raakt er onder de indruk van het werk uit de Haagse School, dat in die periode populair wordt. Vrij snel na terugkeer in Indië laat hij zijn loopbaan als ambtenaar achter zich en wordt tekendocent. Hij kan zich dan meer ontplooiën als schilder. Hij verbeeldt vooral het landschap en de mensen. Als enige van de dan in Nederlands-Indië werkende kunstenaars werkt

hij in de impressionistische stijl, waarin de invloed van de Haagse School sterk aanwezig is. In 1899 komt hij definitief naar Nederland en vestigt zich in Den Haag. Hij wordt onder meer lid van Pulchri Studio en exposeert regelmatig. Hij overlijdt op 9 april 1942. Zijn Indische werk is, onterecht, grotendeels vergeten. Zowel in Nederland als in Bleckmanns geboorteland. Het is ook voor huidige Indonesische kunstenaars hoogst interessant om te zien hoe Bleckmann hun land destijds schilderde. De locatie: **Museum Bronbeek**, Velperweg 147, 6824 MB Arnhem. Tijden di. t/m/ zo.

10.00 tot 17.00 uur. Toegang: volw. € 6,00; 6 t/m 18 jr., CJV, 65+ € 3,00; Museumkaart en div. andere Pasen (zie website) gratis. Alle inlichtingen:

<https://www.defensie.nl/onderwerpen/bronbeek>

T/m 29 oktober 2017: Indrukwekkende terugblik op de Japantijd. Halverwege de jaren tachtig maakte de kunstenares Trees Ruijs (1925-2016) een serie

schilderijen over de Japanse bezetting van Nederlands-Indië. De thema's van haar schilderijen: haar persoonlijke herinneringen aan haar gevangenschap in concentratiekampen, maar ook de grote historische gebeurtenissen zoals de aanval op Pearl Harbor en de aanleg van de Birma-Siam spoorweg. Door hun verhalend karakter, gebruik van kleuren en de expressiviteit hebben de werken een grote zeggingskracht. De schilderijen zijn in 2016 door Stichting pelita geschonken aan het Museon in Den Haag. Naast de schilderijen staan er een aantal vitrines met voorwerpen uit de collectie 'Nederlanders in Japanse Interneringskampen'. Het Museon beheert de grootste collectie met duizenden tekeningen en voorwerpen uit de Japanse bezettingsperiode in Nederland. In 2016

verscheen bij Wbooks de catalogus 'Terugblik op de Japantijd', met afbeeldingen van alle werken van Trees Ruijs, met inleidingen door Maaïke Vonk, oudste dochter van Trees. Locatie: **Museon**, Stadhouderslaan 37, 2517 HV Den Haag (naast het Haagse Gemeentemuseum). De openingstijden zijn: di. t/m zo. 11.00 tot 17.00 uur. Maandags gesloten. Toegangsprijzen en andere relevante informatie op: <https://www.museon.nl/nl/bezoekersinformatie>. Tel: 070-3381338.

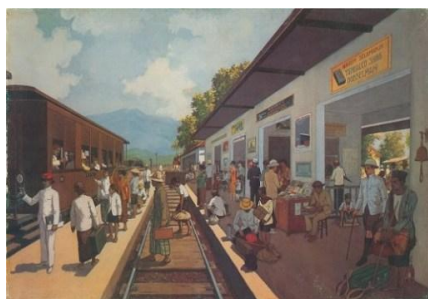
T/m november 2017: The Great Liao. Een vergeten dynastie uit Binnen-Mongolië 907 – 1125 AD. Deze unieke tentoonstelling vertelt het verhaal van een nomadisch volk dat in de 10^e en 11^e eeuw een groot en machtig rijk had opgebouwd in Mongolië, dat toen het zuiden van Rusland en het noorden van China omvatte. Voor het eerst komen ruim honderd schitterende voorwerpen zoals aardewerk, serviesgoed en sieraden naar Assen. Eerder waren ze te zien in Keulen, Zürich en New York. Echter de laatste tien jaar zijn de artefacten niet meer op reis geweest. Het hoogtepunt van de expositie is wel

het gouden dodenmasker van prinses Chen, die in 1018 op jonge leeftijd overleed. Locatie: **Drents Museum**, Brink 1, 9401 HS Assen. Openingstijden: di. t/m zo. 11.00 tot 17.00 uur. Toegang: € 13,00, CJP € 8,00, groepen vanaf 10

personen € 10,00 per persoon. Kinderen en jeugd tot 18 jaar gratis. Museumkaart en Defensiekaart gratis.

7 juli t/m 10 november 2017: Spoorwegen in Indië. 150 jaar geleden reed in Indonesië de eerste trein tussen de havenstad Semarang en Tangoeng op Java. Dit is voor het Spoorwegmuseum in Utrecht aanleiding om met de expositie "Sporen van Smaragd" in te gaan op de historie van de

spoorwegen in het voormalige Nederlands-Indië. Met restauratie van één van de topstukken van de tentoonstelling een model van een Indisch rijtuig uit 1882, maakte het Spoorweg-museum eind januari een start met de voorbereidingen. Het is een nauwkeurig schaalmodel van het houten rijtuig dat in die jaren werkelijk op Java rondreed. Het origineel van het 1 : 5 schaalmodel van een antiek Indisch treinrijtuig dat nu wordt geres-taureerd, werd in 1882 gebouwd in de werkplaats Buitenzorg van de Indische Staatsspoorwegen. Deze tentoonstelling wordt gehouden in samenwerking met onder andere de Indonesische Spoorwegen en het Indonesisch Spoorwegmuseum. De locatie is: **Spoorwegmuseum**, Maliebaan-station 15, 3581 XW Utrecht. Openingstijden: di. t/m zo. 10.00 tot 17.00 uur. Toegang: € 16,00 pp. (kind tot 3 jr. gratis). Museum jaarkaart, Bank-Giro VIP-kaart en ICOM-houders gratis. Originele kaarten tonen aan de kassa. <http://www.rvk.nl/spoorwegmuseum-toont-tentoonstelling-unieke-indische-spoorcollectie/>

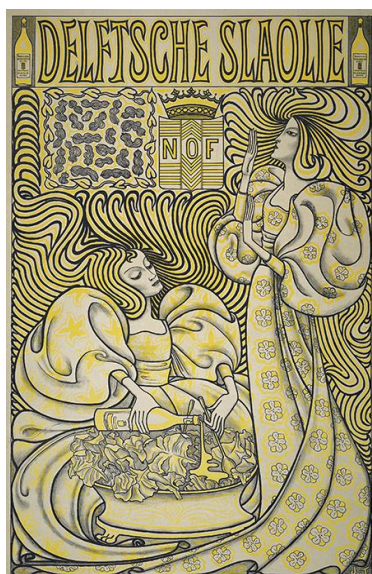
26 augustus 2017 t/m 4 februari 2018: Anton Heyboer.

In deze tentoonstelling ligt de focus op de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw, de periode dat hij internationaal doorbrak. Met deze

expositie wil het Haagse Gemeentemuseum eerherstel vragen voor deze excentrieke kunstenaar. Veel werk van de in voormalig Nederlands Indië geboren Anton Heyboer werd in die tijd gekocht door het beroemde Museum of Modern Arts in New York. Ook het Gemeentemuseum heeft van heinde en verre werken van Heyboer laten komen om deze tentoonstelling zo compleet mogelijk te maken. De locatie is: **Gemeentemuseum**, Stadhouders-laan 42, 2517 HV Den Haag. Zie voor entreprijzen en openingstijden de website van het museum <https://www.gemeentemuseum.nl>

T/m 3 juni 2018: Jan Toorop en het animisme. Deze tentoonstelling richt zich vrijwel volledig

op de afkomst van de kunstenaar. Hij groeide op in de natuur, het ruige oerwoud en voelde zich één met de Javaanse natuur en cultuur. De tentoonstelling is tot stand gekomen dankzij het feit dat vele particulieren en instellingen Toorop's werk in bruikleen hebben gegeven, mede dankzij de inspanningen van de bekende Frans Leidelmeijer. De locatie is: **Musee Lalique**, Gasthuisstraat 1, Doesburg. Zie voor entreprijzen, openingstijden en andere info: <http://www.musee-lalique.nl>.

8 oktober t/m 8 december 2017: Etnografische verzamelingen en Europalia Indonesia.

Een tentoonstelling met diverse thema's: Objecten uit eigen collectie, Spelen met schaduwen (Wayang poppenspel), Adat Objecten, objecten uit de Indische

Keuken, lezingen, workshops en andere activiteiten. Kortom, een zeer gevarieerd aanbod, waar voor ieder wel iets te vinden is wat de interesse heeft. Deze worden gehouden in samenwerking met 200 jaar Universiteit van Gent. Welke activiteit waar gehouden wordt, kunt u het beste nazien op de website van Europalia, ze worden namelijk over diverse locaties gehouden. U vindt er ook de tijden, programma's en nog veel meer inlichtingen. Website: https://europalia.eu/nl/home/home_82.html.

26 en 27 augustus 2017: Pasar Malam Senang Almere.

OSCO Productions organiseert weer de jaarlijkse Pasar Malam in Almere. Gastvrouw is Coby de Boer (bekend van de Indische feestavonden). Natuurlijk is er veel

muziek van onder andere Diana & Friends, Hotnews, Hawaiian Treasure, Theresia, enz. Dansdemo's kunt u verwachten van o.a. Arena Budaya. Verder ook

optredens van Edu Schalk, Lex Burgersdijk en anderen. Ciska, Bamihutje en Warung Gina verzorgen deze twee dagen de uitgebreide Indische catering. Locatie: **TMG Congres & Party Centrum**, Sumatraweg 22, 1335 JM Almere. Tijden: zaterdag 12.00 tot 22.00 uur, zondag 12.00 tot 20.00 uur. De toegang is slechts € 5,00 pp. per dag. Verdere informatie: Tel: 06-46415767 of: www.indischefeestavond.nl.

10 september 2017: Bij Eugenie in de keuken. Gloednieuwe theatershow van Yvonne Groeneveld, waarbij zij haar publiek meeneemt in gebeurtenissen in en rond haar keuken. Hierin niet alleen haar keukengeheimen, maar ook haar verhalen, liedjes, anekdotes en keukenroddels. Zij wordt bijgestaan door haar kokkie/kebon Jeffrey van Overeem

die in haar keuken de maaltijden voorbereidt, die zullen aan het eind van de middag worden geserveerd. Dit keer ontvangt Tante Eus als gasten Erwin Ligten wen Jeroen Krul. Locatie: **Theater aan de Werf**, Oude gracht 60, 3511 AS Utrecht. Tijden: aanvang 14.30, zaal open 13.45. Toegang: € 13,00 (met maaltijd + € 10,00). Reserveren: 030-2315440, e-mail reserveren@werftheater.nl

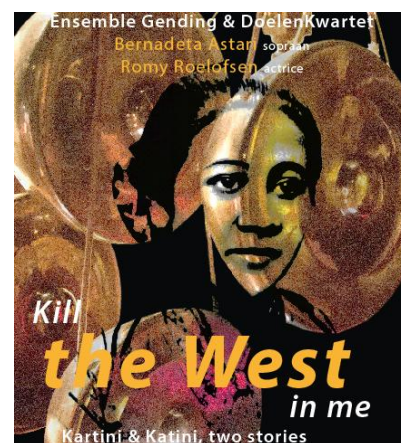
17 september 2017: Pasir Molen (Papua en Molukken). De lijsten van pasars staan altijd vol van allerlei Indische pasars.

Daarom dat deze pasar ons opviel omdat deze door Stichting Vrij Oost Timor georganiseerde Pasar zich speciaal richt op Papua en de Molukken. Een pasar vol geuren en kleuren en natuurlijk ook heel veel lekker eten. Slenteren langs de kramen, bekenden ontmoeten, even een terrasje pikken zijn allemaal opties die de bezoekers in Utrecht onder de wieken van de werkende molen kan verwachten. Het belooft een unieke pasar in 'Kampongstijl' te worden. Locatie: **Molen De Ster**, Molenpark 3, 3531 ET Utrecht. Tijden: 11.00 tot 19.00 uur. De toegang is gratis. Nedere info: www.vrijooosttimor.nl.

19 september 2017: Lezingen met beeldpresentatie. In het kader van de Tentoonstelling: 'Spoorwegen in Indië' zal Henk Hovinga een tweetal lezingen geven over de Pakan-Baroe Spoorweg. Hovinga leverde onder andere materiaal aan voor deze tentoonstelling. Meer info over deze lezingen kunt u verwachten in onze volgende editie. Maar noteert u deze data alvast in uw agenda. Zie ook de website: <http://pakanbaroe.my-free.website/>

12 november 2017: Première 'Kill the west in me' – Kartini & Katini – Two Stories. Noteert u alvast in uw agenda: de première van de spectaculaire voorstelling van het Ensemble Gending en het Doelenkwartet. Een fonkelnieuwe muziektheatervoorstelling in samenwerking met 'Het Geluid Maastricht'. Over de inhoud: Op-ruiende brieven van de in het kraambad gestorven Javaanse prinses Raden Adjeng Kartini (1879-1904) en vlijmscherpe teksten van de Indonesische schrijfster Ayu Utami (1968) zijn de uitgangspunten. De muziek is de toonaangevende drager in deze voorstelling en is een bijzondere combinatie van traditionele

Javaanse instrumenten en een westers strijkkwartet. Twee solisten met ieder hun eigen metier, twee componisten, twee ensembles met hun eigen traditie, dat is het slagveld waarin orde geschept moet worden, balancerend tussen verbluffende syntheses en schier onoverbrugbare tegenstellingen. En toch brengen zij de tradities, de oosterse en de westerse, samen, waarin de schijnbare kloof, teksten en acties nu eens samen gaan en dan weer brutaal confronterend op elkaar inwerken. Kortom, een unieke voorstelling die u niet mag missen. Nadere inlichtingen volgen in de komende edities van NICC Magazine. De première is in ieder geval in Red Sofa in de Doelen in Rotterdam.

Pasar Kalender 2017

(update: 1 augustus 2017)

Januari

14, 15: Steenwijk <http://www.istemewa-events.nl>
26, 27, 28: Breda <http://www.winkelcentrumhogevocht.nl>

Februari

18 t/m 26: Amsterdam www.woutnijlandevenementen.nl

Maart

4, 5: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl
10, 11, 12: Zwolle <http://www.istemewa-events.nl>
19: Kallenkote (Steenwijk) www.tamanindonesia.nl
24, 25, 26: Arnhem www.stellarevents.nl
31: Apeldoorn www.pasarfestival.nl

April

1, 2: Apeldoorn www.pasarfestival.nl
15, 16, 17: Rotterdam <http://www.istemewa-events.nl>
21, 22, 23: Nieuwegein www.stichtingstellar.nl
28, 29, 30: Brussel – BE <http://www.istemewa-events.nl>
30: Zutphen www.pasarooostwest.nl

Mei

1: Brussel – BE <http://www.istemewa-events.nl>
5, 6, 7: Hasselt – BE <http://www.istemewa-events.nl>
6, 7: Kallenkote (Steenwijk) www.tamanindonesia.nl
5, 6, 7: Geleen www.pasarfestival.nl
20, 21: Landgoed Nienoord (Leek) www.stichtingstellar.nl
25 t/m 28: Antwerpen – BE <http://www.istemewa-events.nl>
25 t/m 31: Malieveld Den Haag www.tongtongfair.nl

Juni

1 t/m 5: Malieveld, Den Haag www.tongtongfair.nl
3, 4, 5: Den Helder www.stichtingstellar.nl
9, 10, 11: Purmerend <http://www.istemewa-events.nl>
16, 17, 18: Goes <http://www.istemewa-events.nl>
17: Wageningen <http://www.zinzia.nl>
17, 18: Kallenkote (Steenwijk) www.tamanindonesia.nl
23, 24, 25: Leeuwarden www.stichtingstellar.nl
30: Zeist <http://www.istemewa-events.nl>

Juli

1, 2: Zeist <http://www.istemewa-events.nl>
7, 8, 9: Eindhoven www.stichtingstellar.nl
9: Breda www.raffyzorg.nl
8, 9: Kallenkote (Steenwijk) www.tamanindonesia.nl
14, 15, 16: Groningen www.pasarfestival.nl
22, 23: Emmeloord <http://www.istemewa-events.nl>
28, 29, 30: Oostende – BE <http://www.istemewa-events.nl>

Augustus

13 t/m 16: Dordrecht <http://www.istemewa-events.nl>
17: Kallenkote (Steenwijk) www.tamanindonesia.nl
18, 19, 20: Tilburg www.stichtingstellar.nl
26, 27: Almere www.indischefeestavond.nl

September

8, 9, 10: Assen www.pasarfestival.nl
15, 16, 17: Middelburg www.stichtingstellar.nl
16, 17: Kallenkote www.tamanindonesia.nl
17: Utrecht www.vrijooosttimor.nl
21 t/m 24: Alphen a/d Rijn <http://www.istemewa-events.nl>
29, 30: Enschede www.pasarfestival.nl
30: Maastricht <http://www.istemewa-events.nl>

Oktober

1: Enschede www.pasarfestival.nl
6, 7, 8: (nieuwe locatie) <http://www.istemewa-events.nl>
20, 21, 22: Nijmegen www.pasarfestival.nl
28, 29: Leek www.stichtingstellar.nl

November

11, 12: Rijswijk www.pasarmalamrijswijk.nl

December

23 dec. t/m 7 jan.: (behalve 1^e Kerstdag en Nieuwjaarsdag)
Arnhem, Burgers Zoo <http://www.istemewa-events.nl>

Ziet u nog een foutje in deze lijst of heeft u een aanvulling of aan-/afmelding? Mail het ons.

Uw pasar aanmelden voor deze lijst? # info@indisch-centrum-denhaag.nl
ook kleine particuliere en verenigings pasars welkom (ter beoordeling door de redactie)

Colofon

Digitaal maandelijks Magazine van:
Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofdredacteur: Hans Vogelsang

Redactie:

Jean-Marie Bosch van Drakestein

Ron Kraft

Henk Harcksen

Fotoredactie: Han Dehne

Juniorredacteur: Chinook de Deugd

Correspondenten:

Albert van Prehn (Muziek, column)

Silfraire Delhay (Indisch Platform)

Sabina de Rozario (Door Blauwe Ogen)

Armando Ello (Hoezo Indo)

Ivo Pabbruwe (New Zealand)

Gedichten: Mary-Jane Sahanaja

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang

Ondersteuning: Groep de Mos

Technische realisatie & verzending:

Dennis van der Ham

<http://www.borca-online.nl/>

Verschijsning: de 15^e van elke maand

Sluitingsdatum kopij en advertenties:

de 10^e van elke maand

Advertentietarieven: op aanvraag

Abonnementen NICC Magazine: GRATIS

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Postadres: Newtonstraat 660

2562 LA Den Haag - Netherlands

W: www.indisch-centrum-den Haag.nl

E: <http://indisch-centrum-den Haag.blogspot.com>

@: info@indisch-centrum-den Haag.nl

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 216 836

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

BIC: RABONL2U

Overname van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.

© 2017 N.I.C.C. Den Haag

Herdenkingssymbool Melati

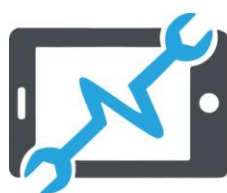
De Melati, de Indische jasmijn, is het herdenkingssymbool dat u onder andere kunt dragen op 15 augustus.

Prijs: per stuk : € 3,00; per 5 stuks: € 12,50; per 10 stuks: € 25,00

De prijzen zijn incl. administratie- en verzendkosten (Nederland)

Bestellen: <http://webshop.indieherdenking.nl/nl/>

SHOPDEN
BORCA ONLINE

Borca Online Service
Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

	N A A M	e – M A I L A D R E S
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-den Haag.nl of printen en versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag